https://archive.org/details/bk1499/page/n0/mode/1up

1918-04 -Kadva Vijay (1499)

All items on https://archive.org/details/realpatidar

Full Library on https://realpatidar.com/library

Registered No. B. 708.

॥ श्री उमादेव्याः कृपास्तु ॥

કડવા વિજય.

પુસ્તક ૧૧ મું. એપ્રિલ ૧૯૧૮. અંક ૪ થો

परिवर्तिनि संसारे मृतः को वा न जायते ।
सजातो येन जातेन याति वंशः समुन्नतिम् ॥

પરિવર્તન પામતા સંસારમાં મૃત્યુ પામેલો કોણ જન્મતો નથી, તેજ ખરો જન્મે છે કે જેના જન્મથી સ્વવંશ-જ્ઞાતિ-ઉન્નતિને પામે છે.

અધિપતિ,
પટેલ મોતીલાલ કાળીદાસ,
શ્રી સત્યનારાયણ પ્રી. પ્રેસના માલીક-અમદાવાદ.

પ્રકાશક,
પટેલ મોતીલાલ કાળીદાસ
શ્રી સત્યનારાયણ પ્રી. પ્રેસના માલીક-અમદાવાદ.

પત્રવ્યવહારનું સરનામું—
મેનેજર "કડવા વિજય" ઑફીસ.
વીરમગામ.

વાર્ષિક લવાજમ ટપાલ ખર્ચ સાથે રૂ. ૧-૪-૦.

Printed by the Editor at his Satyanarayan Printing Press.
Near Hospital, Panabhai's Vadi—AHMEDABAD.

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n1/mode/1up

Real Patidar Library

https://www.realpatidar.com/library

This book/literature/article/material may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is expressly forbidden.

The library does not give any warranty express or implied or make any representation that the contents will be complete or accurate or up to date. The library shall not be liable for any loss, actions, claims, proceedings, demand, or costs or damages whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with or arising out of the use of this material.

Full terms and conditions of use: http://www.realpatidar.com

About Real Patidar books

Real Patidar's mission is to organize the information on Satpanth religion, which is a Nizari Ismaili sect of Shia branch of Islam, and to make it universally accessible and useful. Real Patidar Books helps readers discover the material on Satpanth online while helping authors and researchers in their studies. You can know more by visiting http://www.realpatidar.com

You can resize and move this box in any PDF Application like Adobe Acrobat Reader.

Use the Bookmarks facility in the PDF to directly go to the pages containing Highlights.

For Reference See Pages: 4.
For page numbers, see the page footer. Page numbers are in 'Page x of y' format

References by: RealPatidar.com - Created using: Create-D-File-Step2.pyw (v53)
Created on: 2026-05-02T16:38:01

https://archive.org/details/bk1499/page/n2/mode/1up

1918-04 -Kadva Vijay (1499)

Digitally signed by realpatidar.com
DN: cn=realpatidar.com, c=IN, o=realpatidar.com, email=mail@realpatidar.com
Reason: I have reviewed this document
Date: 2026.05.02 16:38:30 +05'30'

realpatidar.com

Registered No. B. 708.

॥ श्री उमादेव्याः कृपास्तु ॥

કડવા વિજય.

પુસ્તક ૧૧ સું. એપ્રિલ ૧૯૧૮. અંક ૪ થો

परिवर्तिनि संसारे मृतः को वा न जायते ।
सजातो येन जातेन याति वंशः समुन्नतिम् ॥

પરિવર્તન પામતા સંસારમાં મૃત્યુ પામેલો કોણ જન્મતો નથી,
તેજ ખરો જન્મે છે કે જેના જન્મથી સ્વવંશ-જ્ઞાતિ-
ઉન્નતિને પામે છે.

અધિપતિ,

પટેલ મોતીલાલ કાળીદાસ,

શ્રી સત્યનારાયણ પ્રી. પ્રેસના માલીક-અમદાવાદ.

પ્રકાશક,

પટેલ મોતીલાલ કાળીદાસ

શ્રી સત્યનારાયણ પ્રી. પ્રેસના માલીક-અમદાવાદ.

પત્રવ્યવહારનું સરનામું—

મેનેજર "કડવા વિજય" ઑફીસ.

વીરમગામ.

વાર્ષિક લવાજમ ટપાલ ખર્ચ સાથે રૂ. ૧-૪-૦.

Printed by the Editor at his Satyanarayan Printing Press,
Near Hospital, Panabhai's Vadi—AHMEDABAD.

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n3/mode/1up

realpatidar.com

અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧ નોંધ.	૩૩
૨ શ્રી નિમાડ કડવા પાટીદાર સભાની બીજી બેઠક.	૩૫
૩ કુર્મી ક્ષત્રિય કૉન્ફરન્સના સંચાલક, બાબુ રામાધીનસીંહના મર્ણનો શોક પ્રદર્શિત કરવા મળેલી સભા.	૪૨
૪ વડોદરા રાજ્યની આર્થિક સ્થિતિના સંબંધે સાક્ષીદારોના જવાબ માટે કેટલાક પ્રશ્નો.	૪૪
૫ પટેલ રણછોડદાસ ગોપાળદાસ આરોગ્યભુવન.	૪૫
૬ શ્રી નિમાડ કડવા પાટીદાર સભામાં શ્રીયુત્ ચન્દુલાલ મણીલાલ દેસાઇએ પ્રમુખ પદેથી આપેલું ભાષણ.	૪૭
૭ કૃષિકારને.	૫૬

ખેતી માટે

પટેલના નોળીયા પંપો કુવામાંથી તથા નદીમાંથી ગમે તેટલી ઊંડાઇએથી પાણી ખેંચવામાં હરેક જાતના પંપો કરતાં સાદા મજબુત દુરસ્ત કરવાની કડાકુટ વગરના ઉપયોગી ફાયદાકારક અને હરરોજના ખર્ચમાં કરકસરીયા છે.

અને તે બળદથી, પાડાથી, ઉંટથી તેમજ સ્ટીમ એન્જીનથી તથા ઓઇલ એન્જીનથી પણ ચલાવી શકાય છે. બળદથી ચલાવો ત્યારે થોડા જોરે ઘણું પાણી આપે છે અને એન્જીનથી ચલાવો ત્યારે બીજા પંપો કરતાં અડધોઅડધ ઓછા હોર્સ પાવરથી ચાલે છે. કીં. રૂા. ૨૫૦ થી ૫૦૦. તે ઉપરાંત હરેક જાતના જુના તેમજ નવા ઓઇલ એન્જીનો કંટ્રાકટથી ખરીદી આપવામાં,-ફીટ કરી આપવામાં તથા રીપેર કરી આપવામાં આવે છે. વધુ ખુલાસા માટે ટપાલ ખર્ચ સારૂ અડધા આનાની ટીકીટ બીડી સુચીપત્ર (પ્રાઇસલીસ્ટ) મફત મંગાવી વાંચો અથવા રૂબરૂ મળો.

તા૦ ક૦ અમારે ત્યાં નવા ઉંચી કવોલેટીના ચામડાના પટા (બેલ્ટીંગ) કીફાયત વેચાય છે. ભાવતાલ માટે પુછો.

અંબાલાલ એમ. પટેલની એન્જીનીયરીંગ કંપની.

ઠે. દરીયાપુર નાની સાલેપરી—અમદાવાદ.

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n4/mode/1up

realpatidar.com

કડવા વિજય

પુસ્તક ૧૧ મું. એપ્રીલ સને ૧૯૧૮ અંક ૪ થો.

નોંધ.

શ્રી નિમાડ કડવા પાટીદાર સભાની બીજી બેઠક.

જાગૃતિના આ જમાનામાં આપણે પશ્ચાત રહી જઇશું તો આપણી જ્ઞાતિ કઇ સ્થીતીને પ્રાપ્ત થનારી છે તેનો વર્તમાન સ્થીતી આપણને ખ્યાલ આપી રહી છે. છેલ્લાં દશ વર્ષોથી આપણામાં કંઇક જાગૃતિ આવી છે પરંતુ આપણાં પૂર્વજન્મ અને હાલનાં પાપોનું પ્રાયશ્ચિત જાણે હજી પણ પુરૂં ન થયું હોય તેમ આપણી કેટલાક ઠેકાણાની મૌન કિંવા ટગર ટગર જોયા કરવાની વૃત્તિ ઉપરથી સમજાઇ આવે છે. બ્હેન દીકરીઓના શ્રાપ, પટલાઇના દોરમાં ખેંચાયા જવાની તેને ઉત્તેજન આપવાની આપણી વૃત્તિ અને અંતર્ગનો પંથ મુકી સત્ય ધર્મ પંથે ચાલવામાં આપણી બે કાળજી કિંવા તે તરફના અભાવવાળાં પાપોનું પ્રાયશ્ચિત શું બુજ પુરૂપાર્થ વડે કરી શકાશે ? જન્મ અને મરણ પ્રાણી માત્રના માટે નિર્માણ થયેલું છે એ સમજવા છતાં પણ માણુસ પુરૂપાર્થ છોડી દેતો નથી; તેને છોડી દેવાની જરૂર પણ નથી, પરંતુ કયો પુરૂપાર્થ લાભદાયી છે તેનો નિર્ણય કરવા માટે જે પ્રકારની બુદ્ધિની આવશ્યકતા છે તેના અભાવે દૃષ્ટિમર્યાદા સંકુચિત બંધાય છે પરિણામે પેઢી દર પેઢીએ પણ દુઃખોનો અંત આવતો નથી. આ વસ્તુસ્થીતીના વધારે નજીકમાં આપણે ઉભા છીએ તે આપણા બન્ધુઓને જલ્દી સમજાય એવા પુરૂપાર્થની પ્રથમ આવશ્યકતા છે.

ગુજરાતના જુદા વિભાગો માફક નિમાડ ગાળવાના પ્રદેશમાં પણ આપણા કડવા પાટીદાર વસે છે તેઓને પણ આપણી માફક પોતાની ઉન્નતિ કરવાની જીજ્ઞાસા થઇ છે, કેટલાક આપણું જોઇને શીખ્યા છે, કેટલાક ને દુઃખદાયક સ્થીતીએ તેનું ભાન કરાવ્યું છે. હોલ્કર સ્ટેટના કુવા ગામે આ સભાની પહેલી બેઠક થઇ હતી અને આ વર્ષની બીજી બેઠક ધાર સ્ટેટના સુંદ્રેલ ગામે થવાની અમે ગતાંકમાં ખબર આપી હતી. આ બેઠકના કામકાજનો હેવાલ આ અંકમાં બહાર પડેલો જોઇ નિમાડ સભાના કાર્યવાહક બન્ધુઓને અમારા વાંચકો ધન્યવાદ આપ્યા સિવાય રહેશે નહીં તેની અમને સંપૂર્ણ ખાત્રી છે. દેશી અને બ્રીટીશ રાજ્યમાં આપણી કોમ કેટલી અગત્યની છે છતાં કયો દરજ્જો અને સ્થીતી ભોગવે છે તેનો જેને સંપૂર્ણ ખ્યાલ હશે તેઓ ખરેખર પોતાના બન્ધુઓની ઉન્નતિના માર્ગમાં પ્રયાણ કર્યા સિવાય રહેશે નહિં. દરેક વિભાગમાં જુદી જુદી સંસ્થાઓદ્વારા આપણી સંસારિક, આર્થિક કિંવા રાજદ્વારી ઉન્નતિ અર્થે હીલચાલ થવાની જરૂર છે. સમગ્ર કોમના ઐક્ય કિંવા શક્તિના પ્રભાવે ઉન્નત દશાને પહોંચાડનારી જે પ્રભા ઉત્પન્ન થાય છે તેનું

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n5/mode/1up

realpatidar.com

This edition starts with Page 34.
There are no missing pages

નાનકડુ દ્રવ્ય આ નિમાડ સભાની બેઠક પુરૂ પાડે છે. આપણા ગુજરાતની શ્રી કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજના કેટલાક જ્ઞાતિભક્ત મેમ્બરોએ આ બીજી બેઠકમાં પણ સારી સંખ્યામાં ત્યાં હાજરી આપવાથી નિમાડ માળવાની આપણી પ્રજામાં નવું જીવન આવ્યું છે એમ અમારે કહેવું જોઇએ. નિમાડ જેવા દુર પ્રદેશમાં વખત અને પૈસાનો ભોગ આપવા ઉપરાંત શરીરશકિતનો પણ વ્યય થઈ જવાનું જાણવા છતાં—જ્ઞાતિ ઉન્નતિ એજ જેનું લક્ષ છે, તેમાંજ દાન અને ધર્મ કરવાનો અંતિમહેતુ સમાયેલો છે એ લક્ષને અવલંબી આ શુભેચ્છક સમાજના જ્ઞાતિ શુભેચ્છકોએ ૭ દિવસ અંદર રેલ્વે અને પગ રસ્તે થઇને ૧૧૦૦ માઇલની મુસાફરી કરી છે. તેમને ૭ રાત્રી દિવસમાં માત્ર ૪૦ કલાક આરામ લેવા મલ્યા છે તે પૈકી ૨૮ કલાક નિંદ્રાના અને ૧૨ કલાક બીજી નિવૃત્તિ માટે પ્રાપ્ત થયા હતા. આવા પુરૂષાર્થને કેટલાક પેટભરા સ્વાર્થી અગર કાર્ય કરવાને અશક્ત બન્ધુઓ કદાચ શોખ કિંવા ટેવ પડવાનું માનતા હોય તો તેઓનો પુરૂષાર્થ કયા શુભ વિશેષણને યોગ્ય છે તેનો પણ સાથે સાથે વિચાર કરી લેવા અમારી તેમને વિનંતિ છે. નિમાડ સભાની આ બીજી બેઠકનું ફળ આપણી કોમ માટે ઘણુંજ શ્રેયસ્કર આવ્યું છે, ધાર સ્ટેટમાં આપણી ખેડુત કોમની સારી કદર થઇ છે, ના. મહારાજા તરફથી આપણને દરેક પ્રકારે સહાય મળે એવી દરેક વકી છે તેનો લાભ લેવા, સમયને લક્ષમાં રાખી નિમાડ માળવાના બન્ધુઓ પોતાનું ધ્યેય સાધવા પ્રયત્ન કરશે તો તેમનું કલ્યાણ તેમની નજીકજ ઊભેલું છે એની અમને સંપૂર્ણ ખાત્રી છે.

આપણી સમાજની આવતી બેઠક.—

કયાં અને કયા ગામે ભરવી તેનો હજી કાંઇ નિર્ણય થયો નથી, સમાજના વ્યવસ્થાપકો અને પ્રમુખ સાહેબોને અમારી વિનંતી છે કે સ્થળ નક્કી કરી જ્ઞાતિ ઉન્નતિનું કાર્ય આગળ ધકેલવામાં નિંદ્રાનો ત્યાગ થવાની જરૂર છે. વહેવારમાં દરેક જણ ઉભા છે, દરેકને કામ ધંધો તો છેજ, મરતાં સુધી માણસને કામની જંજાળ છુટતી નથી, છુટવાની પણ નથી કારણ આપણાં પ્રાયશ્ચિત પુરાં થયાં નથી, તો તે જલદી પુરાં થાય તે માટે આ પુરૂષાર્થ ખેડવાનો છે એમ સમજી અત્યાર સુધી જે શ્રમ વેઠયો છે તેનું શુભ પરિણામ આપણે જલદી જોઇ શકીએ એટલા માટે એક પછી એક આવતી બેઠકોમાં લાંબો અંતરાય પડવાથી જે મુશ્કેલીઓ ઊભી થાય છે તે ભુલવી જોઇએ નહી.

મહામંડળની જનરલ મીટીંગ—

ના. પાટડી દરબારશ્રીના અધ્યક્ષ નીચે દરવર્ષે ભરાય છે તે મુજબ આ વર્ષે પણ નક્કી કરેલા દિવસે ભરાઈ હતી પણ સભાસદોની સંખ્યાની ગેરહાજરીને લીધે નિયમ પ્રમાણે જેટલી સંખ્યા હાજર જોઇએ તેટલી નહીં હોવાથી—કોરમ નહીં થવાથી—મહામંડળની જનરલ મીટીંગનું કામકાજ મુલતવી રહ્યું છે. નિમાડ સભાની બીજી બેઠકના સભાપતિ કહે છે.—

जिन ज्ञातियोंका साधन नहीं है वे अपनेसेभी अच्छे संयोगोसे संयुक्त होनेके सबब अपनेसेभी जल्दी आगे बढती हैं, तो अपने फंड ओर वैसे प्रकारकी संस्थाओंकी हयाती होते परभी, अग्रगण्य विद्वानवर्ग वे संस्थाए उत्पन्न न कर सके तो फंडोकी आवस्यकता कीतनी उपयोगकी समजना चाहिए ? × × × मेरी समज मुजब तो अच्छे फंडवाली संस्थाओकों आप चिरंजीव बना रह-

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n6/mode/1up

realpatidar.com

कोशीश करनेके पेस्तर ज्ञातिका श्रेय जल्दीसें हाथ किया जाय वही प्रथम विचार करनेका है. सन्मार्गमें व्यय किये जाते फंडोंमें पैसे तो फीर आ जाते हैं यानी पैसे का टोटा नही पडता; लेकीन युवानोकी जींदगीका टाइम चला जाता है वह फीरसे हाथ नहीं आयगा, यह सुत्र ज्ञाति फंडोकी व्यवस्था करनेहारे महाशयोंकों खास शीखने जैसा है.

રા. બા. ગોવિંદભાઈ સાહેબને—

ના. મહારાજાના જન્મ દિવસની ખુશાલી પ્રસંગે તેમની રાજ સેવાની કદર કરી રાજરત્નનો માનવંતો ઇલકાબ શ્રીમંત સયાજીરાવ મહારાજાએ એનાયત કર્યો છે તે ખાતર પાટીદાર કોમ તરફથી અમે ના. મહારાજાનો ઉપકાર માનીએ છીએ અને ખરેખર વડોદરા રાજ્યના રાજરત્ન તરિકે શોભી રહેલા આપણા મે. ગોવીંદભાઇ સાહેબ રાજ્યની પ્રજા અને આપણી જ્ઞાતિના હિતાર્થે દીર્ઘાયુષ્ય ભોગવો, તેમના હાથે પાટીદાર કોમ અને સમસ્ત પ્રજાના હીતનાં અનેક કાર્યો પ્રભુ કરાવે એવી તે દયાળુ પ્રત્યે અમારી પ્રાર્થના છે.

શ્રી ઇંદુમતી રાજેનાં લગ્ન—

ગૌબ્રાહ્મણ પ્રતિપાળ મહારાજા શીવાજીના વંશજ કોલ્હાપુરના યુવરાજ, કુમારશ્રી રાજારામ છત્રપતિ સાથે વડોદરામાં મોટી ધામધુમ સાથે થયાં છે. શ્રીમંત મહારાજા પોતાની જ્યેષ્ટ પૌત્રીનાં લગ્ન શાસ્ત્રોકત આજ્ઞાનુંસાર કરવાને ભાગ્યશાળી બન્યા છે તે જાણી દેશની સમગ્ર પ્રજામાં ખુશાલીનો પાર રહ્યો નથી. શ્રીમતિ ઇંદુમતી રાજેનું સૌભાગ્ય અખંડ રહો એવી અંતઃકરણથી ઇશ્વર પ્રત્યે અમે પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

M.

શ્રી નિમાડ કડવા પાટીદાર સભાની બીજી બેઠક.

આ સભાની વાર્ષિક બેઠક આ વખતે ધાર સ્ટેટના સુંદ્રેલ ગામે થઈ હતી. નિમાડ અને માળવાનાં જુદાં જુદાં ગામો ઉપરાંત કચ્છ, કાઠીઆવાડ, અને ગુજરાતનાં સ્થળોમાંથી પણ તે સભામાં ભાગ લેવા શ્રી ક. પા. શુ. સમાજના મેમ્બરોએ સારી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી. સભાનું પ્રમુખસ્થાન લેવા માટે વિરમગામવાળા શ્રીયુત ચંદુલાલ મણીલાલને વિનંતી કરવામાં આવી હતી અને નિમાડ સભાના કાર્યવાહકોના ખાસ આગ્રહથી તેમણે એ જગ્યા સ્વીકારવા માટે ગુજરાતના પણ કેટલાક સભ્યોએ ખાસ ભલામણ કરી હતી. તા. ૭ મી સવારે રતલામ સ્ટેશન થઇને ગુજરાત તેમજ નિમાડ માળવાના સભ્યો મહુ સ્ટેશન બપોરના ઉતર્યા હતા, ત્યાંથી ઘોડાના ટાંગામાં બેસી આશરે ૩૫ માઇલપર આવેલા ધામનોદ ગામે જઈ પહોંચ્યા હતા. તા. ૮ મી સવારમાં ધામનોદ મદ્રેસામાં ગુજરાત અને માળવાના બન્ધુઓને ચાહ પાર્ટી અપાઇ હતી, પાન સોપારી થઇ રહ્યા બાદ ત્યાંથી છ માઇલ પર આવેલા સભાના સ્થળ સુંદ્રેલ ગામે જવા માટે બેલગાડીઓ રવાના થઇ હતી. વચમાં આવતા બીખરૂન ગામના જ્ઞાતિ બન્ધુઓના ખાસ આગ્રહથી તે ગામ તરફથી

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n7/mode/1up

realpatidar.com

સોપારી લેવા માટે થોભવું પડ્યું હતું. આ પાન સોપારી વખતે એક નિશાળીઆએ બાળ લગ્નથી થતી ખરાબી અને વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવાની જરૂઆત વિષે ગોખી રાખેલું એક વાખ્યાન આપ્યું હતું તે સાંભળી સદરહુ ગામના તેમજ બહાર ગામથી આવેલા દરેક બન્ધુઓને આનંદ થયો હતો, તદુપરાંત સભામાં તે વિષે કંઇક બંદોબસ્ત કરાય તો સારૂ એવી કેટલીક ભલામણો પણ ભાગ લેવા જનારાઓને ગામના આગેવાનો, મુખી–મુકાતીઓ તરફથી કરવામાં આવી હતી. સુંદ્રેલ ગામે તાકીદે પહોંચવાની જરૂર હોવાથી માત્ર અરધા કલાક માંજ આ કાર્ય અટોપી લેવાયું હતું તોપણ સભાની બેઠકના કામકાજની શરૂઆત જાણે પોતાનાજ ગામથી થતી હોય તેવા આનંદિત ચ્હેરે બીખરૂનના જ્ઞાતિ બન્ધુઓ મેમાનોની સાથે જોડાઈ એક સરઘસના રૂપમાં સુંદ્રેલ આવવા નીકળ્યા હતા. સવારના ૧૧ વાગ્યાના અરસામાં સુંદ્રેલની ભાગોળે ગાડીઓ થોભાવી વોલિંટીઅરોને સોંપવામાં આવી હતી અને સભાપતિ તેમજ ગુજરાતથી આવેલા સભાસદોના માનની ખાતર એક સરઘસના રૂપમાં સુંદ્રેલના આગેવાનો સામઇળે કરવા આવ્યા હતા. બેન્ડના સુંદર સ્વરો અને વોલિંટીઅરોના જયઘોસ વચ્ચે સભાપતિને હારતોરા અર્પણ કર્યા બાદ સરઘસ સભા મંડપે થઇ સભાપતિના ઉતારે ગયું હતું, ત્યાં ઘરધણી તરફથી વરઘોડામાં પધારેલા સભાસદો તેમજ અન્ય વર્ગનો સત્કાર થયા બાદ સર્વે વિખુટા પડ્યા હતા. સન્માનકારીણિ સભાના આગેવાનો તથા ક. પા. શુ. સમાજના પધારેલા મેમ્બરો સાથે સભાના કામકાજની ગોઠવણુ થયા બાદ સભાનો વખત બપોરના ત્રણ વાગ્યાનો રાખવામાં આવ્યો હતો.

દરેક કાર્યમાં વિરૂદ્ધ પક્ષ હોય છે તેમ નિમાડની આ સભા પણ વિરોધીઓથી મુક્ત નહોતી. સુંદ્રેલ અને ધામનોદ એ બંને ગામ નિમાડના પ્રદેશમાં આગેવાન હોવાનો દાવો કરે છે. કેટલાક બંધુઓનું એવું કહેવું હતું કે, બહારથી આવનાર કોઈ મેમ્બરો પાસેથી કંઇ પણ ફી લેવી નહિ તેમજ સભામાં દરેક ગામના કોઇપણ બન્ધુને દરેક પ્રકારના હક્કથી મફત દાખલ કરવા. કેટલાકનું એવું કહેવું હતું કે સ્ત્રીઓને આ સભામાં બીલકુલ હાજર રહેવા દેવી નહીં. કેટલાક કહેતા હતા કે મેમ્બરો થાય કે ન થાય તોપણ જે જે બન્ધુઓ બહારથી આવ્યા હોય તેમની સાથે ગામના લોકોને પણ મફત જમાડવા. માત્ર બેજ જુના વિચારના માણસો કે જેઓ જ્ઞાતિમાં પટેલ છે તેઓને, પોતાથી ઉતરતા દરજ્જાના માણસોએ સભા ભરવાની આ મોટી હીલચાલ કરી તે પસંદ નહોતી, તેમજ તેની પરવાનગી પણ લીધી નહોતી વગેરે આડાં તેડાં બ્હાનાં તળે ગામના તેમજ બહારનાઓને સભામાં ભાગ નહીં લેવા માટે રોકવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા. ગામના–કાર્યદક્ષ સભા સંચાલકોની યુક્તિ અને ખર્ચ કરવાની ઉદારતાથી આ સઘળી ખટપટનો અંત આવી ગયો હતો. સંચાલકોએ પોતાના મહારાજા ના. ધાર નરેશને પ્રતિનીધીઓ મોકલવા વગેરે બાબત આમંત્રણ કર્યું હતું જેથી રાજ્યના મુખ્ય રેવન્યુ ઑફીસર, ખેતીવાડી અને સહકારી ખાતાના વડાઓ તેમજ પોલીસ ખાતાના વડાએ પણ સુંદ્રેલ મુકામે પડાવ નાંખ્યો હતો. કેટલાક વિરોધીઓની ખટપટ અને ઉંધી સમજથી ગામમાં ફાટફુટ પડી જવાની તેમને ભીતી ઉત્પન્ન થઇ હતી, બહારથી આવનાર અને તેમાં પણ ખાસ સભાપતિ અને ગુજરાતની મંડળીના ઉદ્દે જાણ્યા સિવાય તેઓ કોઇપણ નિર્ણય ઉપર આવી શકે તેમ નહોતું, તેમજ પોતાની ફરજ અદા કરવાના બદલે ના. મહારાજાએ તેમને મોકલવાનો ઉદ્દેશ વ્યર્થ જવાનો મોટો સંભવ

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n8/mode/1up

1918-04 -Kadva Vijay (1499)

realpatidar.com

અમલદાર વર્ગના હૃદયમાં ખરો થયો હતો. આ બધું કારણ માત્ર આપણા જાતિ સ્વભાવની અજ્ઞાનતાનુંજ હતું. પરંતુ દીર્ઘદર્શી અમલદાર વર્ગે બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી સભાના કાર્યની શરૂઆત થાય તે પહેલાં ગુજરાતથી આવેલી મંડળી પૈકી ત્રણ ચાર માણસોને પોતાના કેમ્પમાં બોલાવ્યા હતા જે ઉપરથી અમદાવાદવાળા મી. મગનભાઇ એન્જીનીઅર, ગણપતપુરાવાળા મી. છોટાભાઇ, વડોદરાવાળા મી. પુરૂષોત્તમદાસ માસ્તર અને મી. માણેકલાલ, (નાનુંભાઇ) અમાત્ય વર્ગની મુલાકાતે ગયા હતા. તેમના દરેક પ્રશ્નો વિષે તેમજ ગુજરાત અને નિમાડની સભાના ઉદ્દેશો, આશયો અને કાર્યપદ્ધતિથી તેમને સંતોષ થાય તે પ્રમાણે ખુલાસા કર્યા હતા, જેથી તેઓ ઘણાજ પ્રસન્ન થયા હતા. તદુપરાંત બે ચાર વિરોધીઓને બોલાવી ભાગ નહીં લેવાનાં કારણો તેમને કહેલાં તે ખોટાં છે એમ સમજાવ્યું હતું. ત્યાંજ કેમ્પમાં વિરૂદ્ધ પક્ષના માણસો અને ગુજરાતીઓ તથા અમલદાર વર્ગ સર્વેની રૂબરૂ સર્વ શંકાઓનું સમાધાન થઇ જવાથી માત્ર સભાસદની ફીઇનો રૂા. ૧ લેવાનો પ્રશ્ન બાકી રહ્યો હતો તેને ગંભીર રૂપ આપ્યા સિવાય વિરોધીઓનો છુટકો નહોતો પરંતુ પ્રેક્ષક તરિકે મફત દાખલ કરવાની સભાના સંચાલકોએ ઉદારતા બતાવ્યાથી સર્વ વાતનો નિકાલ આવી ગયો હતો અને નાહી ધોઇ પરવાર્યા બાદ ત્રણ વાગે સભામંડપ ચીકાર ભરાઇ ગયો હતો.

ગામાત મંદીરનો એક ભાગ, વચલો ચોક અને સામેની પડાળી અને છુટી જમીનનો ઉપયોગ મંડપના કાર્ય માટે કરવામાં આવ્યો હતો, સ્ત્રીઓ માટે ખાસ ગોઠવણ કરી ચક અને મચ્છરદાની જેવાં કપડાંના પડદા કરવામાં આવેલા તે મંડપની શોભામાં વૃદ્ધિ કરતા હતા તેમજ આ એલાયદી અને સગવડ ભરેલી ગોઠવણ કાર્યકર્તાઓની બાહોશી દેખાડી આપે તેવી હતી. ચંદનીઓ અને વાવટા તોરણોથી મંડપની શોભા દેખાડવા બનતો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો. તેમજ સભાપતિ અને પ્રતિષ્ટીત સ્પેસીયલ વીઝીટરો અને મેમ્બરો માટે ખુરસીઓની ગોઠવણવાળી યોજના પસંદ કરવામાં આવી હતી. નિમાડ, માળવા અને સ્થાનિક સભાસદો તેમજ પ્રેક્ષકો માટે જાજમ ઉપર બેઠક રાખવામાં આવી હતી. પુલપીટ ઉપરની ચંદનીઓમાં એક લાંબો અને ત્રણ ફુટ પહોળો કાળો પટો-શોક પ્રદર્શિત નિશાની-સભાના સદ્‌ગત તંત્રી મી. પુરૂષોતમદાસના માનની ખાતર ગોઠવવામાં આવ્યો હતો તે ખરેખર દરેક પ્રેક્ષકોનું ધ્યાન ખેંચતો હતો. બરાબર ત્રણ વાગે સ્વયંસેવકોના જયઘોસ વચ્ચે સભાપતિએ મંડપમાં હાજરી આપ્યા બાદ મંગળાચરણમાં ઉમિયા માતાની સ્તુતી સંગીતના સાધનો વડે કરવામાં આવ્યા પછી સત્કારમંડળ તરફથી વ્યાસ રામચંદ્રજીએ સભાનો ઉદ્દેશ અને સભાપતિની ઓળખાણ કરાવનારૂં એક ટુંક પણ બોધ દાયક ભાષણ આપ્યું હતું અને શ્રીયુત ચંદુલાલને પ્રમુખસ્થાને બીરાજવા વિનંતી કરી હતી, તેને તાલીઓના અવાજથી દરેક પ્રેક્ષકે વધાવી લેવા બાદ સભાપતિ તરીકે શ્રીયુત ચંદુલાલ અધ્યક્ષ સ્થાને બિરાજ્યા હતા અને જ્ઞાતિબન્ધુઓને ઉદ્દેશી એક ઉપયોગી અને માર્ગદર્શક ભાષણ હીન્દીમાં કર્યું હતું, જે ગુજરાતી ભાષામાં અન્ય સ્થળે આપવામાં આવ્યું છે, હીન્દી ભાષણ સભામાં વેહેંચવામાં આવ્યું હતું. દરમ્યાન વાણીભૂષણ કવીરત્ન મહંત લક્ષ્મણગીરજીએ સભાનો ઉદ્દેશ ઘણોજ ઉત્તમ અને જરૂરી તેમજ જ્ઞાતિનું શ્રેય કરનારો હોવાનું શાસ્ત્રોક્ત અને વ્યવહારિક દ્રષ્ટાંતોથી બતાવનારૂં વિદ્વતાભર્યું ભાષણ આપ્યું

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n9/mode/1up

1918-04 -Kadva Vijay (1499)

realpatidar.com

હતું. રાજયના અમાત્યવર્ગે ઉત્સાહ અને ખંતપૂર્વક સભામાં ભાગ લીધો હતો. ત્યારબાદ ખેતીવાડી ખાતાના ઉપરી તરફથી પોતાના કેમ્પમાં રાખેલાં ખેતીનાં મશીનો અને હળોની સમજુત તેમજ ખેતીવાડી સંબંધી કેટલોક ઉપદેશ આપવા રાજ્યની પ્રજાને જરૂર હોવાથી સભાપતિ પાસે વખત માગવામાં આવ્યો હતો. તા. ૯ મી સવારના ૭ થી ૯ વાગ્યા સુધીનો ટાઇમ નકકી થયા બાદ પ્રેક્ષક અને સભાસદોને તે વખતે કેમ્પવાળા બગીચામાં હાજર રહેવાની સુચના કરવામાં આવ્યા પછી સાંજના સાડા ૭ વાગે સભા બરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.

બીજે દિવસે તા. ૯ મી સવારમાં ૮ વાગે પરવાર્યા બાદ સભાના સંચાલકો, પંડીત લક્ષ્મણદાસજી અને ગુજરાતી તેમજ અન્ય મંડળીના આગેવાનો સભામાં લાવવાના ઠરાવો ઘડવામાં રોકાયા હતા. દરમ્યાન કેટલાક સભાસદો અને ગામના દરેક બન્ધુઓ ખેતીવાડી ખાતાના અમલદારના કેમ્પમાં ગયા હતા ત્યાં તેમને સાંચાઓ અને હળો બતાવી તેનો ઉપયોગ અને ફાયદો સમજાવવામાં આવ્યો હતો. ગુજરાતી મંડળીની મુલાકાત લેવાનું અમાત્ય વર્ગ તરફથી સવારના ૯ વાગે આમંત્રણ આવવાથી, મી. મગનભાઇ, છોટાભાઇ, ઈશ્વરભાઈ, મોતીલાલભાઇ કચ્છ ગઢશીસાવાળા રતનશીભાઇ, નારણજી મીસ્ત્રી, પટેલ મગનલાલ દેશાઈભાઇ, મફતભાઇ, માણેકલાલભાઈ, રતલામના ટીકીટ કલેકટર મી. મણીભાઈ વગેરે પંદર સભાસદો ગયા હતા તેમની અને સ્ટેટ કાઉન્સીલના મેમ્બર સાહેબ અને બીજા અમલદારો વચ્ચે એક કલાક સુધી વાત ચીત ચાલી હતી. ગુજરાતની તેમજ ધારસ્ટેટની કૃષીપ્રજા અને ખેતીવાડી વિષે વિવેચન થયું હતું. ના. ધાર મહારાજાની પ્રજા તરફની દિલસોજી અને અમલદાર વર્ગ સાથે પ્રજાનો સંબંધ જાણવા માટેના સારા ખુલાસા થયા હતા. કૃષિપ્રજાની ઉન્નતિ માટે સ્ટેટમાં બનતો પુરૂષાર્થ કરવામાં આવ્યો છે અને આવશે, કડવા પાટીદાર કોમને જે જે પ્રસંગે જે જે પ્રકારની રાજ્ય તરફથી મદદની જરૂર હશે તે મળી રહેશે એમ સમજાયું હતું. સભામાં ભાગ લેવા માટે નાહી ધોઈ જમીને પરવાર્યા બાદ ૧૧ વાગે મેમ્બરો અને પ્રેક્ષકોએ સભામાં હાજરી આપવા માંડી હતી. સભાપતિના આવાગમન પછી મંગળાચરણ થયા બાદ દેશાઇ અમરસિંહભાઇએ જે જે ઠરાવો સભા સમક્ષ લાવવાના હતા તે ઠરાવો તથા રજુ કરનાર અને ટેકો આપનારનાં નામો વાંચી બતાવ્યાં હતાં તેમજ સદરહુ ઠરાવો વિષે જે કોઇને બોલવું હોય તેમને નામ નોંધાવાનું પુછ્યું હતું જેથી બે ત્રણ નામો કેળવણી અને બાળલગ્નના વિષય ઉપર બોલનારા તરીકે ઉમેરવામાં આવ્યાં હતાં. તેમજ ઠરાવ પસાર કરેલો ક્યારે ગણાય અને તેના સુધારા માટે બોલવું હોય તો સભાસદોએ કેમ કરવું જોઇએ તે વિષે ઘણું સ્પષ્ટ રીતે વિવેચન કર્યું હતું. પસાર થયેલા ઠરાવોનો આશય અને તે રજુ કરનારા તેમજ ટેકો આપનારાઓનાં નામ વગેરે નીચે મુજબ છે.

૧ લો ઠરાવ. ના. શહેનશાહ જ્યોર્જ અને મહારાણી મેરીનું દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છી યુરોપિય વિગ્રહમાં તેમનો જય થાય તે માટે—સભાપતિ સાહેબ તરફથી.

૨ જો ઠરાવ. ના. ધારના મહારાજાનું સહકુટુંબ દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છી પોતાની લાગણી પ્રદર્શિત કરવા તેમણે કરેલો તાર તથા મદદ કરવા અમલદાર વર્ગને મોકલેલા તે બાબત ના. મહારાજાનો ઉપકાર માનવાનો—સભાપતિ સાહેબ તરફથી.

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n10/mode/1up

realpatidar.com

૩ જો ઠરાવ. ધાર સ્ટેટના ઑફિસરોએ સભામાં હાજરી આપી કીમતી મદદ કરી છે તેમનો ઉપકાર માનવાનો—સભાપતિ સાહેબ તરફથી.

૪ થો ઠરાવ. ના. ધાર સરકારે મફ્ત કેળવણી આપવાનું ધોરણ રાખ્યું છે તેમનો ઉપકાર અને વિદ્યા પ્રાપ્ત કરી શકે તેવાં દરેક પગલાં ભરવાની ના. સરકારને વિનંતી વગેરે બાબત—રજુ કરનાર માસ્તર પુરૂષોત્તમદાસ, ટેકો આપી વિવેચન કરનાર મી. નાનુભાઇ, કાળુ પટેલ, દેવચંદ હીરાજી, ભક્તિરામ લાસુરવાળા, મી. રતનલાલ, ચી. લક્ષ્મી (બેચરભાઇ મુકાતીની પુત્રી) તથા, લીલાવતી બ્હેન અને ચી. કનયાલાલ (ભીલાજી-ભાઇનાં સંતાનરત્નો.)

મી. પુરૂષોત્તમદાસે ઠરાવ રજુ કર્યા બાદ બુદ્ધિપૂર્વક વિવેચન કર્યું હતું. ત્યાર બાદ મી. નાનુંભાઇએ કેળવણી લેવા માટે રાજ્યની મદદ કેટલી આવશ્યક છે અને આપણે શું કરવું જોઇએ તે સમજાવ્યું હતું. બીજા ટેકો આપનારાઓએ પોતાનાં ભાષણો વાંચ્યા બાદ ચી. લક્ષ્મીએ (ઉ. વર્ષ ૮) એક અસરકારક વાણીથી સભાસદોના હૃદય ઉપર બાળાઓ માટે લાગણી ઉત્પન્ન થાય તેવો નિબંધ વાંચ્યો હતો, ત્યાર બાદ સ્ત્રી મંડળમાંથી બ્હેન લીલાવતી (ઉ. વ. ૧૪) ભીલાજીભાઈની પુત્રીએ સ્ત્રીઓને કેળવવાની આવસ્યકતા, તેમનો દરજ્જો અને ઉપયોગિતા બતાવનારૂં વાખ્યાન આપ્યું હતું, તેમજ કોમમાં બાળલગ્નના રિવાજથી કજોડાં અને સ્ત્રીઓ તરફ અભાવ ઉત્પન્ન થાય છે તેનું હૃદયભેદક બ્યાન કરવાથી સભાસદોના હૃદય પ્રદેશ ઉપર ઘણી સારી અસર થઈ હતી.

૫ મો ઠરાવ. વધુ પડતાં અને અયોગ્ય ખર્ચો કારજ વરા વગેરે અટકાવવાનો—વાણીભુષણ પંડીત લક્ષ્મણદાસજીની રજુવાત અને મીસ્ત્રી નારણજીનો ટેકો, રા. મોતીલાલ કાળીદાસ અને રતનશીભાઇ વધુ વિવેચન કરવાના હતા, પરંતુ વખતના અભાવે તાકીદ કરવાથી તેમ બની શકયું નહીં.

૬ ઠો ઠરાવ. ખેતીવાડીની ઉન્નતિ અને આપણી આર્થિક સ્થીતી અને રાજ્ય મદદ મેળવવા બાબત.—રજુ કરનાર મી. છોટાભાઇ ટેકો આપનાર મી. મગનલાઇ એન્જીનીઅર, આ ઠરાવ મી. છોટાલાલભાઇએ રજુ કરતાં ખેડુતોની ખેતી કેમ સફળ થતી નથી તેમજ કેવી જમીન અને કયાં ખાતરો કેવો પાક આપે છે વગેરે સમજાવ્યું હતું. મી. મગનભાઇએ ખેતીનો ધંધો, ખેડુતોના સંપ અને રાજ્યની મદદ સિવાય ચલાવ્યાથી આ સ્થીતી આવી જવાનું સમજાવ્યું હતું ખેતીવાડી સુધારવા માટે સાંચા અને બીજાં સાધનો રાજ્ય તરફથી પુરાં પાડવાં જોઇએ અને કૃષિ ઉપદેશક કિંવા અમલદાર તરિકે રાજ્યમાં કૃષિકારોના પુત્રો-નેજ રોકવા જોઇએ, તેમને તૈયાર કરવા જોઇએ વગેરે બાબત ના. મહારાજા પાસે લઇ જવાની જરૂર સમજાવી હતી અને હાજર રહેલા અમલદારોને તેમાં મદદ કરવા વિનંતી કરી હતી.

૭ મો ઠરાવ. આ સભા, તેમજ ગુજરાતની સભા અને સમસ્ત જ્ઞાતિના હીતાર્થે પ્રયત્ન કરનાર સદ્દગત તંત્રીના મર્ણનો શોક જાહેર કરવાનો તથા કુટુંબ પ્રત્યે દિલાસો આપવાનો ઠરાવ ભાઇ અમચંદ પાડલ્યાવાળાએ રજુ કર્યો હતો, ઘણા માણસોએ ટેકો આપ્યા બાદ સભાની ગમગીની વચ્ચે પસાર થયો હતો.

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n11/mode/1up

realpatidar.com

૮ મો ઠરાવ. બાળલગ્નની પ્રથાથી આપણી જે ખરાબી થઇ ગઇ છે અને અધર્મ-યુક્ત રિવાજો દાખલ થઇ ગયા છે તેને સુધારી લગ્નપ્રથા શાસ્ત્રોક્ત રીતે રાખવા માટે—રજુ કરનાર પંડિત વાણીભૂષણ-ટેકો આપનાર ભાઇ અમરચંદ, જગન્નાથજી, રાજાભાઉ, રૂપચંદ, છીતરૂજીભાઇ મુકાતી અને ભીખાજીભાઇ ઝાલુડીઆ, પંડિતજીએ આ ઠરાવ રજુ કર્યો. શાસ્ત્રોક્ત રીતે લગ્ન કરવાની પ્રથા અને જરૂરીઆત સમજાવી હતી, સભાજનોના મન ઉપર સારી અસર થઇ હતી.

૯ મો ઠરાવ. કન્યાવિક્રય થતો અટકાવવાનો અને—

૧૦ મો ઠરાવ. હીન્દી ભાષાને ઉત્તેજન અને કડવા વિજયમાં એક ફોર્મ હીન્દીનો રાખવા માટે ગુજરાતની શ્રી ક. પા. શુ. સમાજને વિનંતી કરવાનો આ બન્ને ઠરાવો પંડીત વાણીભૂષણે રજુ કર્યા હતા અને સભામાં ચર્ચાયા બાદ ટેકો આપનારાઓ ટુંકુ વિવેચન કરવા પુરતો વખત નહીં હોવાથી, ટેકો આપી બેસી ગયા હતા.

સભાનું કામકાજ પૂર્ણ ઉમંગથી ત્વરાએ ચાલતું હતું તે દરમ્યાન ધાર સ્ટેટના ઑફીસરો. મે. નાયબ દીવાન સાહેબ સરદાર આર. સી. એલેમન્ડે સ્ટેટ કાઉન્સીલના રે. મેમ્બરસાહેબ, મી. ચીમનરાય છાયા ખેતીવાડી ખાતાના અમલદાર તથા કોઑપરેટીવ સોસાઇટી ખાતાના ઉપરી રજીષ્ટ્રાર મી. દેશમુખ, ઢોરોની ઇસ્પીતાલના ડૉકટર મી. એસ. એન. પુરંધરે તથા પોલીસ ઇન્સપેકટર અને સીરસ્તેદાર સાહેબ વગેરે અમાત્ય વર્ગે બહુજ કાળજી અને ઉત્સાહ પૂર્વક આ સભાના કાર્યમાં ઉમંગથી ભાગ લીધો હતો. મે. એલેમન્ડે સાહેબે બાળાઓ અને બાળકોના નિબંધો વંચાયા તે પૈકી બે જણને પસંદ કરી ફરીથી વંચાવવાનું સુચવતાં ચી. લક્ષ્મી બ્હેન, તથા ચી. રૂપચંદે પોતાના નિબંધો ફરીથી વાંચી સંભળાવ્યા હતા જેથી અમલદાર વર્ગ ઉપર સારી અસર થઇ હતી. તે દરમ્યાન પાદરાની સમાજ વખતે કસરાબાદવાળા એક ગરીબ વિદ્યાર્થીને સ્કોલરશીપ આપવાની ત્યાંની મંડળીએ વિનંતી કરેલી તે સ્કોલરશીપ જ્ઞાતિના સુપ્રસિદ્ધ શેઠ દુર્ગાપ્રસાદભાઇ તરફથી આપવાની હતી, તે વિષે ટુંકુ વિવેચન કરી તે છોકરાને બોલાવી સભા સમક્ષ આપવામાં આવી હતી. દેશાઇ અમરસિંહભાઇ વકીલે આ હકીકત સમજાવી હતી. શ્રોતાજનો શેઠ દુર્ગાપ્રસાદભાઇની માંહોમાંહે પ્રસંસા કરતા હતા અને અમલદાર વર્ગમાં તેમના કુટુંબની ઓળખાણ અને જ્ઞાતિ તરફની લાગણી વિષે મી. મગનભાઈ એન્જીનીઅરે વિવેચન કર્યું હતું. ગુજરાતી બન્ધુઓની જ્ઞાતિ પ્રત્યેની આ લાગણીથી સભામાં સારી અસર થઇ હતી અને વખત ભરાઇ જવા છતાં પણ લગભગ સાત આઠ મીનીટ વાતચીત કરવામાં ગઇ હતી.

સહકારી રજીષ્ટ્રાર મી. દેશમુખે અરસ પરસ સહાય કરનારાં મંડળોના ફાયદા સમજાવી આપણા કૃષીકારોની ઉન્નતિ કયા પ્રકારે સાધી શકાય તેમજ ઐક્યથી ખેતીના ધંધાને તેમજ કોમને કેટલા કેટલા ફાયદા થાય તેમ છે તેનું ઘણું અસરકારક અને વ્યવહારિક વાખ્યાન આપ્યું હતું. ખેતીવાડી અને જાનવરોની ઇસ્પીતાલના ઉપરીઓએ પણ પોતાના વિષયને લગતું વિવેચન કરી જરૂર પ્રસંગે તેમની સહાય લેવાની સુચના કરી હતી. સરદાર એલેમન્ડે સાહેબે સભાના કામકાજ વિષે પોતાનો સર્વાંસે સંતોષ જાહેર કરતાં પક્ષાપક્ષનો અંત આવી જવા માટે પોતાની ખુશી જાહેર કરી હતી. જેઓ શુભ કાર્યમાં જે વિઘ્ન કરવાનો

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n12/mode/1up

realpatidar.com

ઇરાદો રાખતા હતા તેમને સચોટ દાખલા દલીલોથી સમજણ આપી હંમેશા આ કાર્યમાં જોડાયેલા રહેવા ભલામણ કરી હતી. ના. મહારાજા તરફથી સભાના કાર્યને દરેક પ્રસંગે મદદ કરવા તથા ના. મહારાજા સાહેબની સભા પ્રત્યે સંપૂર્ણ દિલસોજી હોવાનું વગેરે કહી સંભળાવ્યું હતું. આ સભાનું કાર્ય અને ઉદ્દેશ પોતાની પ્રજાને હીતકર્તા હોવાથી તેને ચાલુજ રાખવાની ભલામણ કરી હતી. ના. મહારાજા આ સભામાં ભાગ લઇ શકત તેમજ જોઇતી મદદ પણ આપી શકત પરંતુ સભાના સંચાલકોના ડેપ્યુટેશનની ગેરહાજરી અને ઉદ્દેશો તથા કાર્ય પદ્ધતિથી અજાણ હોવાથી આ પહેલા પ્રસંગે તેઓ પધારી શકયા નથી તોપણ અમલદાર વર્ગને સભાના દરેક કામમાં ભાગ લઇ મદદ કરવાનો હુકમ ફરમાવ્યો છે વગેરે કહ્યું હતું. તેમજ ના. મહારાજા તરફથી એક કન્યાશાળા સુંદ્રેલ ગામમાં ખોલવાનો તેજ વખતે હુકમ જાહેર કર્યો હતો અને ના. મહારાજા તરફથી આ સભાના કાર્યમાં સહાનુભૂતિ દેખાડનારો તથા ભાગ નહીં લઈ શકવા માટે દિલગીરી બતાવનારો તાર વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યો હતો. ગુજરાતથી આવેલા તેમજ ગામના અને બહારના દરેક સભાસદો તથા પ્રેક્ષકોને ના. મહારાજા તરફથી એક ડીનરપાર્ટી—જમવાની મિજબાની આપવાનું નિમંત્રણ કર્યું હતું જેનો સભા તરફથી સ્વીકાર થવાથી તા. ૧૦ મીનો ત્રીજો દિવસ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની ખુશાલીમા વધારો કરનારો થઈ પડયો હતો. લગભગ દીવાબતીનો વખત થઇ જવાથી તેમજ અમાત્ય વર્ગે સભામાં લાંબો વખત હાજરી આપવાનો જે પરિશ્રમ લીધો હતો તેનો વિચાર કરી અન્ય સદ્‌ગૃહસ્થો અને અમલદાર વર્ગની પાન સોપારી કરવામાં આવી હતી. મી. મગનભાઇ, દેશાઇ અમરસિંહભાઈ, અને શ્રીયુત ચંદુલાલભાઈ વગેરેએ તેમની સાથે વાતચીત કરતાં સભાના કાર્યને મદદ કરવા તથા જ્ઞાતિબન્ધુઓનો ઉત્સાહ કાયમ રહે તે પ્રમાણે સહાય આપવા વિનંતી કરી હતી, જેનો તેમણે વળતો જવાબ આપી ગુજરાતી મંડળીને ઘણો સંતોષ આપ્યો હતો. ત્યારબાદ સભાના કામમાં મદદ કરનારાઓનો અને ઠરાવો વગેરે જરૂર હોય ત્યાં મોકલી આપવાની સત્તા આપવાના તથા સભાપતિ સાહેબનો ઉપકાર માનવાના પરસુરણ ઠરાવો અને કામકાજ આટોપતાં શ્રી ઉમિયા માતાની જય બોલાવી સભાની બેઠક બરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી. તે દિવસે રાત્રે મી. અમરસિંહભાઇએ મહાલીનું આખ્યાન કર્યું હતું જેમાં ઉલટ પૂર્વક દરેક જણે રાતના એક વાગ્યા સુધી ભાગ લીધો હતો. ત્રીજે દિવસે સવારમાં ગુજરાતની મંડળી અમલદાર વર્ગ સાથે વાત ચીત કરી જ્ઞાતિસ્થીતી અને સંયોગો વગેરે સમજાવવા તેમના કેમ્પમાં ગઇ હતી. રા. અમરસિંહભાઇએ જ્ઞાતિસ્થીતી અને અજ્ઞાન વિષે તેમજ રાજ્ય તરફની મદદની જરૂર વિષે સારા ખુલાસા કર્યા હતા, ત્યાર બાદ ગુજરાતી મંડળીના દરેક મેમ્બરોની ઓળખાણ કરાવી હતી. બપોરના ના. મહારાજા તરફથી આપવામાં આવેલી મીજબાનીમાં લગભગ ૭૦૦ માણસોએ ભાગ લીધો હતો અને ના. મહારાજા સાહેબની જય બોલાવી સર્વે પોત પોતાના સ્થળે જવાને છુટા પડયા હતા.

૨૫ મેમ્બરોની ગુજરાતી મંડળી કેટલાક બન્ધુઓના આગ્રહથી કસરાબાદના રસ્તે આવવા નીકળી હતી. કસરાબાદમાં કાળુભાઇ પટેલ, ૐકારજીભાઇ મુકાતી, અને વ્યાસ રામચંદ્રભાઇએ પોતાના ઘેર જમણ અને ચાહ નાસ્તાની પાર્ટી આપી હતી. ત્યાંથી મહારાણી અહલ્યાબાઈની રાજધાનીનો કિલ્લો અને નર્મદાજીનો ઘાટ જોવા મહેશ્વર ગઇ હતી ત્યાં

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n13/mode/1up

realpatidar.com

કૂવા વાળા હીરાજીભાઇ રૂસાત તરફથી ચા અને પાન સોપારી થઇ હતી. તા. ૧૨ મી સવારમાં ટી પાર્ટી અને પાન સોપારી લેઇ સ્પેસીયલ મોટરમાં મુસાફરી કરી બરવાહા સ્ટેશને આવી પહોંચ્યા હતા. બાદ રતલામ સ્ટેશને રાત્રે આવી પહોંચ્યા હતા. મીસ્ત્રી વિસરામભાઈ તરફથી ગુજરાતી મંડળીને રતલામથી જતાં આવતાં ખાવા પીવા અને સુવાની ઘણી ઉત્તમ ગોઠવણુ કરવામાં આવી હતી તેમજ અમદાવાદ વાળા પાટીદાર મી. મણીભાઇ ટીકીટ કલેકટરે આ સભામાં ભાગ લઈ મુસાફરી કરવાની મુશીબતો ટાળવા પોતાથી બનતો પ્રયાસ કર્યો હતો તે ખાતે બંને બંધુઓનો ગુજરાતી મંડળી ઉપર અહેશાન થયો છે. નિમાડ સભાના સંચાલકોએ જે પરિશ્રમ લઇ ગુજરાતી તેમજ માળવા વગેરેની મંડળીઓનો સત્કાર કરવાની ગોઠવણો કરી છે, જ્ઞાતિ સેવાના ઉત્તમ કાર્યને દીપાવ્યું છે તે ખાતર તેમને ઘણોજ ધન્યવાદ ઘટે છે.

કૂર્મી ક્ષત્રિય કાન્ફરન્સના સંચાલક.

બાબુ રામાધીનસિંહના મર્ણનો શોક પ્રદર્શિત કરવા મળેલી સભા.

A condolence meeting largely attended by Kurmi Kshattriyas in particular and by friends & admirers of different communities in general was held at the Kurmi Pathshala building on the 12th instant at 4 P. M. to express their deep sorrow at the irreparable loss sustained by the untimely death of Babu Ramadhin Singh–the prime mover of the Kurmi Kshattriya Conference and the original founder of the Kurmi Pathshalla Lucknow and a zealous worker with many qualities. Chaudhri Chunnulal a leading member of the Kurmi Community was unanimously voted to the chair and the following resolutions were passed with one voice.

(1) This meeting expresses their heartfelt & deep sorrow at the untimely death of Babu Ramadhin Singh and sympathises with the survivers of the deceased, mainly with his unfortunate widow, elder brother & his daughter in their sad bereavement.

(2) Resolved & unanimously carried that work taken up by the deceased for the amelioration of the condition of the comminity & for the varification of all the members of the comminity scattered all over the country and other useful work should be completed.

(3) Resolved & unanimously carried that a suitable memorial of the deceased Leaders may be arranged.

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n14/mode/1up

realpatidar.com

(4) Resolved & unanimously carried that a copy of proceedings of this meeting may be sent to different presses for publication.

Chunnoo Lall,
President.

We on the part of the Kadva–patidar Community here by express our deep and heartfelt sorrow at the most lamented and untimely demice of babu Ramadhin Singh who had been the prime mover for the betterment of our Community in the North. We Consider it our pious duty of extending our most sincere sympathies to the survivers of the deceased and heartily wish that the unfinish task may be completed which the noble spirit could not remain to do.

Editor.

કૂર્મી ક્ષત્રિય કૉન્ફરન્સના સંચાલક અને લખનૌની કૂર્મી પાઠશાળાના સ્થાપક, બાહોશ કાર્યદક્ષ બાબુ રામાધીનસિંહના અકાળ મૃત્યુથી જે ન પુરી શકાય તેવી ખોટ પડી છે તે પ્રત્યે ઉંડી દીલગીરિ અને શોક પ્રદર્શિત કરવા કૂર્મી ક્ષત્રિયો તેમજ સદ્ગતના મિત્રો અને દિલસોજી ધરાવનારાઓની ખાસ એક મોટી સભા કૂર્મી પાઠશાળાનાં મકાનમાં મળી હતી. કૂર્મી કોમના એક આગેવાન ચોધરી ચુનીલાલજીને આ સભાના સર્વાનુમતે પ્રમુખ ઠરાવવામાં આવ્યા હતા અને એકે મતે નિચે મુજબ ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

(૧) બાબુ રામાધીનસિંહના અકાળ મૃત્યુ માટે આ સભા પોતાના અંતઃકરણની ઉંડી દીલગીરિ જાહેર કરે છે, અને તેમની પાછળ મુકી ગયેલાં તેમનાં કમભાગ્ય વિધવા, વડીલ બન્ધુ અને પુત્રીના દુઃખમાં ભાગ લે છે.

(૨) સર્વાનુંમતે એવો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવે છે કે, દેશના જુદા જુદા ભાગોમાં વહેંચાઈ ગયેલા (આપણી) કોમના મેમ્બરોની જાણ પિછાન કરાવી કોમની સ્થીતીના સુધારાર્થે જે જે જરૂરી અને ઉપયોગી કાર્યો સદ્ગતે હાથ ધર્યાં હતાં તેને ઉપાડી લેવાં–ચાલુ રાખવાં.

(૩) સદ્ગતના નામને યોગ્ય તેમની યાદગીરિ કાયમ રાખવા માટે આગેવાનોએ ગોઠવણ કરવી એવો ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવે છે.

(૪) જુદાં જુદાં પેપરો–વર્તમાનપત્રોમાં આ ઠરાવો અને હકીકત મોકલી આપવાનો ઠરાવ કરવામાં આવે છે.

ચુન્નુલાલ–પ્રેસીડેન્ટ.

કૂર્મી કોમના હીત માટે ઉત્તર હિન્દુસ્તાનમાં હીલચાલ કરનાર બાબુ રામાધીનસીંહના અકાળે થયેલા દુઃખદાયક અવસાન માટે કડવા પાટીદાર કોમ તરફથી અમે અંતઃકરણની ઉંડી દીલગીરિ પ્રદર્શિત કરીએ છીએ, સદ્ગતના કુટુંબ પ્રત્યે અમારી અંતઃકરણની લાગણી પ્રદર્શિત કરવાની પવિત્ર ફરજ માનીએ છીએ, અને ઇચ્છીએ છીએ કે આ દૈવી આત્મા આરંભેલું કાર્ય પુર કરવા રહ્યો નથી તે પુરૂ કરવામાં આવશે.

અધિપતી.

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n15/mode/1up

realpatidar.com

વડોદરા રાજ્યની આર્થિક સ્થીતીના સંબંધે સાક્ષીદારોના જવાબ માટે કેટલાક પ્રશ્નો.

ના. વડોદરા સરકારે પોતાના રાજ્યની આર્થિક સ્થીતીની વૃદ્ધિ માટે એક કમીટી નીમી છે અને તે કમીટી તરફથી કેટલાક પ્રશ્નો બહાર પાડી પ્રજાની જાણ માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે. તે રાજ્યની પ્રજાએ પોતાના અનુભવ પ્રમાણે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવાના છે તે ઉત્તરો કમીટીમાં દાખલ થયે કમીટી તેનો નિર્ણય કરી ના. મહારાજા સમક્ષ રજુ કરનાર છે. સદરહુ પ્રશ્નો પૈકી આપણને લાગતા વળગતા પ્રશ્નો અમે નીચે આપ્યા છે તેના નંબરવાર જવાબો, "ઇકાનોમીક ડેવલપમેન્ટ કમીટીના સેક્રેટરી—વડોદરા." એ સરનામે મોકલી આપવાથી આપણી જરૂરીઆતો ના. સરકાર સમક્ષ મુકી શકાશે. આ જવાબો સંબંધી જુન માસમાં કમીટી વિચાર કરનાર છે, જવાબો મોકલાવાની મુદત આવી ગઇ છે તોપણ જેમ બને તેમ સત્વર મોકલી આપવાની જરૂર છે. જવાબો આપનારે પોતાને અનુભવ હોય અગર સમજ હોય તેવા પ્રશ્નોના જવાબો કાગળની એક બાજુએ લખી બની શકે તો દાખલા દલીલો સાથે ઉત્તરો આપવા.—

(૬) ખેતીવાડી સંબંધી.

૧૫. આપના પ્રાંતની, ગામની અગર તાલુકાની ખેતીવાડીની વૃદ્ધિ માટે કાંઇ ખાસ પગલાં લેવાની જરૂર છે કે કેમ? અને હોય તો કયી પદ્ધતિ આપ સુચવો છો? ૧૬. આપના ગામમાં અને તાલુકામાં ખેતીને પાણી પુરૂં પાડવાનાં સાધનોની સગવડ પૂરતી છે? જો નહિ હોયતો તે માટે શું પગલાં લેવા આપ સૂચવો છો? ૧૭. આપના ગામમાં ઢોરોના ચરણ માટે પૂરતી જગ્યા છે? જો નહિ હોય તો આપની જરૂરિયાતો શું છે? ૧૮. આપની આસપાસની બીડની જમીન ભાગવાથી કેવું પરિણામ આવેલું છે? ૧૯ આપના ગામમાં અને તાલુકામાં ખેતી વધુ ફળદ્રુપ થાય તે માટે કેવા ઉપાયો યોજવા જોઇએ? ૨૦. નીચેની બાબતો સંબંધમાં કેવા પ્રકારના પગલાં લેવાનું આપ સૂચવો છે!

(અ) ચોખ્ખાં બી પૂરાં પાડવા માટે. (બ) સુધરેલી ઢબનાં ઓજાર, યંત્રો પૂરાં પાડવા માટે. (ક) ખેતી ઉપયોગી જાનવરો, ઘોડાઓ, ઘેટાંઓની ઓલાદ સુધારવા માટે. (ડ) નવીન લાભદાયી પાકો દાખલ કરવા માટે. (ઇ) જમીનના ભાગો એકત્ર કરવા માટે. (એફ) પાણીની નહેરોનાં સાધનોમાં વધારો કરવા માટે. (જી) ખેતીની પેદાશનો માલ સારા ભાવે વેચાણ કરવા માટે. (એચ) દુધના ધંધામાં સુધારો કરવા માટે. (આઇ) ખેડુતોને અને ખેતીના મજુરોને મદદરૂપ થઈ પડે તેવા ઘરગથાઉ હુન્નરો દાખલ કરવા માટે. ૨૧. ખેડ હક્કના અને ગણોતે જમીન ખેડવા આપવાના ચાલુકરારો ઉપર નિબંધ કરવાને કંઇ કાયદો કરવાની જરૂર આપને લાગે છે? ૨૨. ખેતીના ધંધાને નાણાંની મદદ કરવા માટે હાલની પદ્ધતો શું છે અને તે પૂરતી છે? જો નહિ હોય તો શું ખાસ પગલાંઓ લેવાનું આપ સૂચવો છો? ૨૩. હાલમાં રાજ્ય તરફથી જે પદ્ધતે તગાવી આપવામાં આવે છે તેમાં કાંઈ ફેરફાર કરવાનું આપ સૂચવો છો? ૨૪. આપને સહકારી મંડળીઓ સંબંધમાં કાંઈપણ અનુભવ છે અને હોય તો શું? ૨૫. રાજ્યમાં સહકારી હિલચાલની વૃદ્ધિ

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n16/mode/1up

1918-04 -Kadva Vijay (1499)

realpatidar.com

થાય તે માટે આપ શું ખાસ ઉપાયો સૂચવો છો? ૨૬. રાજ્યની ખેતીવાડી પેઢીઓના કામકાજ સંબંધમાં આપને કાંઇ અનુભવ છે? ૨૭. તેના કામકાજની પદ્ધતિ અને બંધારણમાં સુધારા કરવા માટે આપ કેવી સૂચનાઓ કરો છો? ૨૮. ખેડુતોનાં જુનાં દેવાનો નિકાલ કરવા માટે કયી ખાસ યોજનાઓ આપ સૂચવો છો? ૨૯. રાજ્યમાં ભારે વ્યાજ લેવાની પદ્ધતને નાબુદ કરવાને આપ કાંઇ પગલા સૂચવો છો? ૩૦. જમીનના હક્ક બોજાની નોંધ રાખવાની પદ્ધતિ રાજ્યમાં દાખલ કરવા આપ ભલામણ કરો છો? ૩૫. રાજ્યમાં ખેતીવાડીનું શિક્ષણ આપવા માટે કેવી જાતની શાળાઓ સ્થાપન કરવા આપ સૂચવો છો?

પટેલ રણછોડદાસ ગોપાળદાસ આરોગ્ય ભુવન.

માંદા બન્ધુઓ માટે રહેવાની ઉત્તમ સવડ.

આપણામાં કહેવત છે કે "પહેલું સુખ તે જાતે નર્યા" એટલે કે શારીરિક સંપત્તિની મનુષ્ય માત્રને પ્રથમ આવશ્યક્તા છે, દરેક પુરૂષાર્થ, સાધવા માટે શરીરની જરૂર છે તે પડી જાય અગર તેની સંપત્તિમાં ઓછાપણું–મનની નબળાઇ કે અશક્તિ–આવી જાયતો દેહ જલ્દી પડી જાય અને ધર્મ સાધી શકાય નહિ એટલા માટે સાધુ પુરૂષોએ શરીર સંપત્તિને મુખ્ય માની છે. વહેવારમાં પણ જેનું શરીર નબળુ પડી ગયેલું હોય તે પોતાની સ્ત્રી, પુત્ર, માતા પિતા વગેરે ને સુખી કરી શકતો નથી કારણ ધંધા રોજગારમાં પણ તે નબળોજ રહે છે. શરીર સંપત્તિની જરૂરીઆત અતી અગત્યની હોવાથી મનુષ્યની માંદગી વખતે તેની ખાસ સંભાળ લેવાની જરૂર ઉભી થાય છે. કેટલીક વખતે ગમે તેવી સારા દાક્તરોની સારવાર છતાં પણ હવા પાણી અનુકૂળ ન હોયતો દવા કંઇ અસર કરતી નથી, દાક્તરો જ્યારે દવા કરીને થાકે છે ત્યારે દર્દીને હવા ફેર કરવાનું કહે છે આ ઉપરથી સહેજ સમજી સકાય છે કે સારી હવાની જરૂર છે તેની બારિક શોધના પરિણામે આજે આરોગ્ય ભુવન જેવાં મકાનો યોગ્ય સ્થળે બંધાય છે.

અમદાવાદમાં કાલુપુરથી શાહીબાગ જવાને રસ્તે આપણી જ્ઞાતિના બન્ધુઓ માટે એક ખાસ આરોગ્ય ભુવન–સેનીટરીઅમ–શેઠ ત્રીકમભાઇ ગોપાળદાસ તરફથી બાંધવામાં આવ્યું છે, અને ગમે તે ગામથી આવનારા દર્દીઓના ઉપયોગમાં આવવા લાગ્યું છે. બહાર ગામથી આવનાર તેમજ શહેર અને તેને ફરતાં કોઇપણ ગામના જ્ઞાતિ બન્ધુઓ કે જેમને માટે સ્વચ્છ હવામાં રહેવાની જરૂર હોય તેવા માટે આ આરોગ્યભુવન ઘણુંજ ઉપયોગી થઈ પડવાનો સંભવ છે. આરોગ્ય ભુવન ખરેખર તેના નામ પ્રમાણે માંદા માણુસની તન્દુરસ્તી બક્ષનારૂં એક ભુવન યા મહેલ હોય તેવા પ્રકારનું તેને ભવ્ય અને સુખ સાધનવાળુ બનાવવામાં શેઠ ત્રીકમભાઇએ ધનનો બહોળા હાથે ઉપયોગ કીધો છે. દર્દીઓને રહેવા માટે આ ભુવનમાં બ્લોક–વિભાગ–પાડવામાં આવ્યા છે, દરેક બ્લોકમાં બે મોટા રૂમ–ઓરડા–હોવા ઉપરાંત ન્હાવા ધોવા કે રાંધવાની સગવડ પણ ઇલાયદી કરવામાં આવી છે. એક વિશાળ જગ્યાની વચ્ચે આ ભવ્ય મકાન આવેલું છે, તદ્દન સ્વચ્છ હવા અને કુદરતની નિર્દોષ લીલા આ ભુવનની આસપાસ દૃષ્ટિગોચર થાય છે. છુટી કમ્પાઉન્ડ

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n17/mode/1up

1918-04 -Kadva Vijay (1499)

realpatidar.com

વાળી જગ્યા બગીચા માટે તૈયાર કરવાનું તેમજ ફરતો કોટ કરવાનું કામ ચાલે છે આ કામ પુરૂ થતાં મકાનની રમણિયતામાં ખાસ ઉમેરો થસે એમ અમારૂં માનવું છે. દર્દીને રહેવા માટે દરેક સગવડ થઇ ગયેલી હોવાથી તેનો ત્વરાએ લોકો લાભ લેતા થાય તે ઇરાદે તેને ખુલ્લુ કરી દેવામાં આવ્યું છે.

નવી પદ્ધતિપર ઉઘડતી ધર્મશાળાઓ જેવી લોકોપયોગી જગ્યાઓ માફક આ ભુવનને સેનીટરીઅમના નિયમ પ્રમાણે એક લોકોપયોગી જગ્યા સમજ શેઠ ત્રીકમભાઇએ પોતાના સ્વ. વડીલ બન્ધુના નામ સાથે આ ભુવનને જોડી દઇ પોતે તેના વહીવટદાર તરીકેજ રહ્યા છે, એવું ઘડવામાં આવેલા ધારાઓ ઉપરથી સમજાય છે. ખાસ જ્ઞાતિ બન્ધુઓના હીત માટે આ ભુવન બનાવવામાં આવ્યું છે પરંતુ સગવડ હોયતો અન્ય જ્ઞાતિના દર્દીઓને પણ તેનો લાભ આપવા માટે વહીવટદારે પોતાના મનની જે વિશાળતા પ્રદર્શિત કરી છે તે ખરેખર જ્ઞાતિને માટે પણ શોભાપ્રદ છે. આ ભુવન સિવાય દર્દીઓ માટે અમદાવાદ જીલ્લામાં બીજું એવું સ્થળ નહીં હોવાથી અન્ય કોમના દર્દીઓ પણ તેનો સારો લાભ લઇ શકશે. કમ્પાઉન્ડ અને બીલ્ડીંગને સાફસુફ રાખવાના ખર્ચ પુરતી નામનીજ રકમ દર્દીએ પાસેથી બ્લોકના પ્રમાણમાં લેવાનું રાખ્યું છે, તોપણ વહીવટ કરનારને દર્દીની સ્થીતી ગરીબાઇ જેવી લાગેતો તે નહીં લેવાનું પણ જણાવામાં આવ્યું છે એટલુંજ નહિ પણ તેની પુરતી સંભાળ અને સારવાર રાખવાની પુરતી દેખરેખ રાખવાનું પણ જણાવ્યું છે, એટલે આ ભુવનનો લાભ ગરિબ વર્ગ વધારે પ્રમાણમાં લઈ શકે તેવી શેઠની સ્પષ્ટ ઇચ્છા જણાઈ આવે છે.

ઘણાં ખરાં સેનીટરીઅમોમાં દાખલ થવા માટે વહીવટદાર પાસે દર્દીએ દાક્તરનું સર્ટીફીકેટ રજુ કરવું પડે છે. આ પટેલ સેનીટરીઅમમાં તેમાંનું કાંઇ નથી. દર્દીની માંદગી એજ દાક્તરનું સર્ટીફીકેટ છે એવો ઉદાર અર્થ કરી શેઠ ત્રીકમભાઇએ દર્દીઓને દાક્તરનાં સર્ટીફીકેટો લાવવાની ઉપાધી અને ખર્ચમાંથી મુકત કર્યા છે, આ વ્યવહારિક બુદ્ધિમાટે તેમને ખરેખર ધન્યવાદ છે. આરોગ્યભુવન અને તેને લગતા ધારાઓ વાંચી જોયા પછી અમને સમજાય છે કે વહિવટદારની બુદ્ધિ તદન પારમાર્થિક, ઉદારતા અને વ્યવહારિક અનુભવથી 'ભરપુર હોવા ઉપરાંત તેને વધારે અસરકારક અને લોકોપયોગી બનાવવામાટે શેઠ ત્રીકમભાઇએ પોતાથી બની શકે તેટલી જાતે પણ મહેનત કરી છે. તેમની નમ્રતા, સાદાઈ અને લાગણી, દર્દીઓનું દુઃખ ત્વરાએ ઓછુ કરી નાંખે તેવી છે; પ્રભુતા અને જ્ઞાન, તેમના સહવાસમાં આવનાર દર્દી, સારવાર કરનાર અને જતા આવતા દરેકને ધર્મ શિખવે તેવાં છે. પશુઓના કરતાં મનુષ્ય જીવનમાં ધાર્મિકપણાની જે વિશેષતા છે તે તેમના સહવાસથી જીજ્ઞાસુઓમાં આવી શકે તેવાં છે.

આપણી જ્ઞાતિની જરૂરીઆતો પૈકી આ મોટી જરૂરીઆત મેળવવા જ્ઞાતિ ભાગ્યશાળી બની છે તો દરેક બન્ધુએ આ ભુવનનો લાભ લેવા ચુકવું નહિ. હવા ફેરથી લાંબા વખતના રોગવાળાને તો જરૂર ફાયદો થાય છે. બહારગામથી આવનારાઓ માટે ખર્ચનો સવાલ રહે છે પણ જલ્દી આરામ થઇ જાયતો ખર્ચનો સવાલ ઘણોજ ઓછો થઇ જાય છે. દરેક બન્ધુઓ આ ભુવનનો લાભ લેશે અને શેઠ ત્રીકમ ભાઇએ જે પોતાના જેષ્ટ બન્ધુનું નામ અમર કરી પરમાર્થનું આ કાર્ય કર્યું છે તે કલ્યાણકારક નીવડશે એમાં જરા પણ શક નથી.

realpatidar.com

Link: http://www.realpatidar.com/library
email: mail@realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n18/mode/1up

realpatidar.com

શ્રી નિમાડ કડવા પાટીદાર સભામાં

શ્રીયુત્ ચન્દુલાલ મણીલાલ દેસાઇએ પ્રમુખપદેથી આપેલું ભાષણ.

(બીજી બેઠક સુન્દ્રેલ. તા. ૮—૯ એપ્રીલ ૧૯૧૮.)

વહાલા ભાઇઓ. !

જ્ઞાતિ હીતના કાર્ય તરફ લક્ષ આપી આપ સઘળા અત્રે પધાર્યા છો તે જોઈ મને ઘણોજ આનંદ થાય છે. આપણી નિમાડ પાટીદાર સભાની આ બીજી બેઠક છે તેના અધ્યક્ષ તરિકે આપ મને પસંદ કરી જોખમ ભરેલી ફરજ સોંપો છો તે યથાશક્તિ બજાવવા હું બનતું કરીશ. પરંતુ આપણી જ્ઞાતિમાં મારા કરતાં વિશેષ લાયક ઘણા પુરૂષો છે તે પૈકી એકાદને પસંદ કરવામાં આવ્યો હોત તો આપણે કંઈક વિશેષ કરી શકત. સભાના અધ્યક્ષ તરિકેની જે જવાબદારી છે તે કેટલેક અંશે હું સમજું છું, તે પરિપૂર્ણ રીતે બજાવવી એ મારી શક્તિ બહારની વાત છે તોપણ આપ સઘળા પોતાની શક્તિનો કંઇક અંશ મારામાં મુકશો એટલે મને મારી ફરજ બજાવવામાં મદદ રૂપ થશો એવી હું આપને વિનંતી કરૂં છું.

દેશના જુદા જુદા ભાગોમાંથી તસ્દી લઇ, વખત અને પૈસાનો ભોગ આપી આપણે અત્રે એકત્ર થયા છીએ એ ઉપરથી સહેજ અનુમાન થાય છે કે આપણું અત્રે એકઠા થવું કંઇક જરૂરી છે. કોઇ પણ કાર્ય આપણે જરૂર વગર કરતા નથી. અને તેમાં પણ આવા મહાન્ પુરૂષાર્થ તો ખાસ જરૂર અને ઉચ્ચ અભિલાષા સિવાય કરવામાં આવતા નથી. અત્રે એકત્ર થવાનું આપણું પ્રયોજન જરૂરી અને વળી આનંદદાયક પણ હોય એવું સમજાઈ આવે છે. આ મંડપમાં આપણને હાજરી આપવાથી જે આનંદ થાય છે તે જાણે કોઇ નવિન પ્રકારનો અદ્‌ભૂત કિંવા દૈવી આનંદ હોય એવું મને સમજાય છે, કોઈ દુ:ખી માણસના દુ:ખનું આપણા હાથે નિવારણ થતાં હ્રદયમાં જે આનંદ થાય, કોઈ રોગી કિંવા ભોગીને આપણા તરફથી સુખ પ્રાપ્ત થતાં તે આપણા તરફ આશિર્વાદ આપતો હોય અને તેનું અંતઃકરણ આપણા તરફ જે માયાભરી દ્રષ્ટિથી ખેંચાતું હોય તે ભાવથી આજે આપણાં અંતઃકરણો એક બીજા બન્ધુઓનાં દર્શનથી પુલકાયમાન થાય છે, અને આશાભરી દ્રષ્ટિથી આપણે એક બીજાને આવકાર આપી કાર્યમાં જોડાવાની રાહ જોતા બેઠા છીએ. દરેક બન્ધુને પોતા તરફથી કંઈક થઇ શકે તો સારૂ એવી પણ ઇચ્છા થતી હશે, એટલે ચારે તરફ ઉત્સાહનાં આંદોલનો આ મંડપની આસપાસ ફેલાઈ રહેલાં છે એમ કહેવું જોઇએ. આપણા આનંદના ગર્ભિત સ્વરૂપમાં કંઇક આશાનાં કિરણોની ઝાંખી પણ ઉંડી ઉંડી દેખાય છે કે જે આશા આપણને સુખ પ્રાપ્ત કરાવનારીજ હોઈ શકે, આપણને પોતાનેજ આનંદ થાય તે કરતાં આપણા આખા કુટુંબને આનંદ થાય તે વસ્તુ માટે આપણને વિશેષ પ્રેમ હોવો જોઇએ, અને તે કરતાં પણ અધિક આનંદ અનેક કુટુંબોથી બનેલી આપણી જ્ઞાતિમાટે કંઈક કરી શકાયતો થવો જોઇએ. ડાહ્યા પુરૂષો સમજી શકે છે કે જ્ઞાતિના હીત સાથેજ આપણું પણ હીત રહેલું છે એટલે આપણા બન્ધુઓ દુઃખદાયક સ્થીતીમાં હોય અને આપણે આપણું સુખ બની રહેલું જોવા માગતા

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n19/mode/1up

realpatidar.com

હોઇએ તો તેમાં આપણી મુર્ખતા સિવાય બીજું કાંઇ નથી. પરમાત્માની કૃતિ એવા પ્રકારની છે કે દરેક પ્રાણીએ એક બીજાના આધારભૂત બની જીવન વ્યતિત કરવું અને એક બીજાના હીતમાં પોતાનું હીત પણ જોવું. આપણાં ધર્મશાસ્ત્રો જે કહે છે તેનો સાર પણ આવાજ પ્રકારનો છે. જેઓ માત્ર પોતાનાજ સુખનો વિચાર કરી શકે છે તેઓનું તે પ્રકારનું સુખ ઘણાજ ટુંકા આયુષ્યવાળુ અને સ્વાર્થયુક્ત હોવાથી અધર્મને ફેલાવનારૂ થઈ પડે છે. માટે બન્ધુઓ ! આપણે હંમેશાં યાદ રાખવું જોઇએ કે માત્ર આપણાજ સ્વાર્થ કે હીત માટેની પ્રવૃતિ પાપમયજ હોય છે. આપણા કુટુંબીજનો, ન્રાતિ, કિંવા સેંકડો ન્રાતિઓના સમુહ રૂપ દેશના કલ્યાણ અર્થે ધર્મ અગર ફરજ સમજીને કરવામાં આવતો દરેક પુરૂપાર્થ હંમેશાં સુખ રૂપ હોય છે કે જે સુખનું ભાન ધીમે ધીમે આપણને અનુભવસિદ્ધ થઇ જાય છે.

ગૃહસ્થ થવાની કે ઉચ્ચ સ્થીતી પ્રાપ્ત કરવાની આપણને હંમેશાં ઇચ્છા થાય છે પરંતુ જ્યારે આ પ્રેરણા આપણું મન ઘડે છે ત્યારે આપણી બુદ્ધિ શુદ્ધ હોતી નથી, અને તે જો શુદ્ધ હોય તો આપણે ફળીભૂત પણ :થઈએ એમાં શંકા નથી. ન્રાતિહીતનાં કાર્યોમાં હંમેશાં આપણે શુદ્ધ કિંવા સાત્વિક બુદ્ધિ રાખીને પ્રવૃતિ કરવી જોઇએ નહીં તો આવા એકત્ર થવાના પુરૂષાર્થનું કંઇ સારૂં પરિણામ આવી શકતું નથી. શુદ્ધ બુદ્ધિ એમ કહેવાની મારી એ મતલબ છે કે, અત્રે એકત્ર થવાના પ્રયાસમાં આપણે ન્રાતિહીતનેજ મુખ્ય માન્યું છે એટલે તે સિવાય કોઈ ખાનગી અગર બીજી વ્યક્તિના હીત સાથે આપણી પ્રવૃતિને જોડી દેવી નહીં. આપણા ખાનગી હીતનો ભોગ આપવો પડે તોપણ ન્રાતિહીત માટે અહીં આવ્યા છીએ તે નહીં ભૂલતાં દરેક પ્રસંગે ન્રાતિ હીતના વિચારોનેજ આગળ કરી એક બીજાને તન, મન, ધનથી મદદ કરવા યથા શક્તિ તૈયાર રહેવું જોઇએ. અહીંઆં આપણે એકજ ગામ કે પ્રગણાના હિત માટે મળ્યા નથી પરંતુ આપણી વસ્તીના જુદા જુદા ભાગોનું હીત ધ્યાનમાં રાખી સેંકડો કુટુંબો અગર આપણી સમગ્ર ન્રાતિનું હીત જેથી બની રહે તેવા પુરૂષાર્થ હાથ ધરી તે રસ્તે આપણા બન્ધુઓને દોરવા માટે એકત્ર થયા છીએ. કચ્છ, ગુજરાત, નિમાડ, માળવા જેવા દુર દુર દેશોમાં આપણે રહીએ છીએ છતાં એકજ કુટુંબનો આપણો આ પરિવાર છે તે કોઈ કાળે ભુલવું જોઇતું નથી. ઘણો કાળ થઇ જવાથી દેશાચાલ મુજબ આપણા પહેરવેશ અને બોલવામાં એક બીજાથી જુદાપણું લાગે છે પરંતુ આપણા મુખ્ય રિવાજો, ધર્મ અને કૂળ કે અસલ સ્થળો જોતાં આપણે એકજ ન્રાતિના બન્ધુઓ છીએ એ સમજાયા સિવાય રહેતું નથી.

આપણા વડીલો આપણા કરતાં પણ સારી સ્થીતીમાં હતા, ગુજરાત, માળવા, કચ્છ, નિમાડ વગેરે દરેક વિભાગમાં જુદાં જુદાં ગામો વસાવી પોતે એક મુખ્ય રાજસત્તા નીચે ગામ કે પ્રગણાના માલિક તરિકે દરેક સત્તા ભોગવતા હતા, ગુજરાતમાં ગામો આપણા વડીલોએ વસાવ્યાના દાખલા અનેક છે તેમ માળવામાં પણ ઘણા જૂના કાળથી ગામો વસાવનાર તરિકે આપણાજ વડીલો પ્રખ્યાત થયેલા છે તેના અનેક ઐતિહાસિક દાખલાઓ આજે પણ મોજુદ છે. વડીલોએ ગામો વસાવ્યાની તેમજ આપણી પ્રાચીન જાહોજલાલી ભરેલી સ્થીતી જેને જાણવી હોય તેમણે આપણા સ્વર્ગસ્થ કર્મવીરબન્ધુ ભાઇ પુરૂષોત્તમદાસે રચેલા “ શ્રી કણબીક્ષત્રિય ઉત્પત્તિ અને ઇતિહાસ ” નામના પુસ્તકનો અભ્યાસ કરવો. આજે આપણે જે પવિત્ર સ્થળે એકત્ર થયા છીએ તે સુંદ્રેલ ગામ આપણા વડીલ મુકુંદ

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n20/mode/1up

realpatidar.com

મુકાતી જીવણજી મુકાતીએ વસાવ્યું છે તે જાણી આપ દરેક બન્ધુને આનંદ થયા સિવાય રહેશે નહીં. આ પવિત્રગામ અમારા જેવા બહારનાઓ માટે તો એક યાત્રાનું સ્થળ હોય તેવું લાગે છે. આપણા દશરથ નામે એક વડીલ આ ગામમાં દાનેશ્વરી તરિકે પ્રખ્યાત થઈ ગયા છે તે સાથે તેમનાં ધર્મપત્નિ સતી માતાના નામથી પણ આપ ભાગ્યેજ અજાણ હશો. તેમના પવિત્ર દેવાલયનાં દર્શન અમારા માટે તો અમુલ્ય યાત્રાના ફળ રૂપ છે. આવી અનેક સતીમાતાઓ અને દશરથ સમાન પુજ્ય વડીલો ઘણી જગ્યાએ થઈ ગયા છે. હાલમાં આપણી સ્થીતી એટલી ઉચ્ચ પ્રકારની જણાતી નથી પણ ઉચ્ચ હતી તેના પુરાવા રૂપે આજે દેશના દરેક ગામમાં કૂર્મી—કિંવા કણબીઓજ ગામાત સત્તા અને જમીનદારી ભોગવે છે એ આપણી ઉન્નત સ્થીતીનું નબળું થઇ ગયેલું પણ અસ્તિત્વ તરિકે મોજુદ સ્વરૂપ છે. દેશકાળને લઈ આપણી માફક દરેક રાજવંશી કુટુંબોની સ્થીતીમાં પણ પરિવર્તન થઈ ગયું છે. તેમની માફક આપણે પણ જમીન જાગીરદારો અને ગામધણી મટીને ખેડુત થઈ ગયા છીએ. વેપાર કરનારી કોમને જમીન જાગીર સાથે ઓછો સંબંધ હોવાથી પોતાની સ્થીતીમાં મહાન્ ફેરફારો થઇ ગયેલા સમજાતા નથી. રાજક્રાંતિનો સમય હંમેશાં દુ:ખદાયક હોય છે. આજે યૂરોપખંડમાં જે મહાયુદ્ધ ચાલે છે તેનો તમને ખ્યાલ હોય તો આપણી સ્થીતી એક ખેડુત જેવી કેમ થઈ ગઈ છે તે સહેજમાં સમજી શકાશે. હમણાં હમણાં યુરોપમાં સાધારણ નાનાં નાનાં રાજ્યો ઉથલપાથલ થઇ ગયાં છે એટલે આખા યુરોપખંડની હમણાં જે સ્થીતી છે તેવા પ્રકારની રાજક્રાંતિના સમયમાં સમગ્ર ભારતવર્ષની હતી. યૂરોપનાં હાલનાં નાનાં રાજ્યોની જે સ્થીતી છે તે આપણા કૂર્મી ક્ષત્રિયોની રાજક્રાંતિના સમયમાં હતી માત્ર છેલ્લાં સાઠ સીત્તેર વર્ષથી આ પ્રકારનો જુલમાટ અને રાજક્રાંતિ બંધ પડયાં છે તોપણ આપણા દેશમાં પ્રજાની ઉન્નતિ સાધવા તરફજ રાજસત્તાઓ રોકાયેલી હોય તેમ જણાતું નથી.

સો, બસેંહ વર્ષપર દુનિયાના કોઈ પણ દેશ કરતાં આપણો દેશ ધંધા રોજગારમાં ઉતરે તેવો નહોતો એટલે આપણે ઉત્પન્ન કરેલા માલ ઉપર બીજા દેશોને આધાર રાખવાનો હતો. જે દેશના માલ ઉપર દુનિયાંના બીજા દેશોનો આધાર હોય તે દેશની આબાદી સારીજ હોય અને તે વખતે પોતાના દેશને વિશેષ આબાદ બનાવવા માટે તે દેશની રાજસત્તા વધારે કાળજી રાખી, પ્રજા અને જમીન કે ધંધાને વધારે આબાદ કરવા તરફ મુખ્ય લક્ષ આપે તે સ્વાભાવિક છે. દેશના દુર્દૈવે કરીને હમણાં આપણે બીજા દેશોના ઉપર આધાર રાખવો પડે છે અને તેના પરિણામે જર્મની, ફ્રાન્સ, ઈંગ્લાંડ, અમેરિકા વગેરે દેશોથી આવતા માલનું પ્રમાણ ઘણું ઓછું થઈ જવાથી આજે આપણી હમેશની જરૂરીઆતોના ભાવો પણ કેટલા મોંઘા થઈ ગયા છે તે આપ સઘળા જાણો છો. મારા વાંચવામાં આવ્યું છે કે ઈંગ્લાંડ જેવા પ્રખ્યાત દેશના ધંધારોજગાર પણ આપણા દેશનાજ પૈસા વડે ઉન્નતિમાં આવ્યા છે. ધંધાની સોધ ખોળ કરનારાઓ તે દેશમાં હતા પણ પૈસા વગર યાંત્રિક સાંચાઓ અને ખાણોના ઉદ્યોગ બંધ હતા તે પૈસા આપણા હિન્દુસ્થાને પુરા પાડયા છે. જેના પરિણામે ઇંગ્લાંડ જેવો દેશ આજે દરેક પ્રકારની હરીફાઇમાં આગળ આવ્યો છે. બ્રીટીશ વગેરે બહારની પ્રજાનું વેપાર અર્થે આપણા દેશમાં આવાગમન થયું તે વખતે આપણા દેશમાં આખી દુનિયાની સમૃદ્ધિ કરતાં પણ વિશેષ દોલત હતી. દેશમાં રાજસત્તાઓ ઘણી

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n21/mode/1up

realpatidar.com

હતી તોપણ પરદેશ સાથેનો વેપાર ધીકતો ચાલતો હોવાથી આપણા અગાડીના રાજાઓ ઉત્તમ ખેડુતો અને કારીગરોને લલચાવી, ઈનામો આપી માંહોમાંહે એક બીજાના પ્રાંતોમાં ખેંચી જતા તે વખતે ઉત્તમ કૃષિકારોને જમીનો તેમજ ગામો વસાવવા માટે રાજસત્તા તરફથી પુષ્કળ પૈસા બક્ષીસ મળતા અને જોઇએ તે પ્રકારની મદદ કિંવા આશ્રય મળતો.

આપણા દેશના ઉદ્યોગ હુન્નર કરતાં આજે અન્ય દેશો ઘણાજ આગળ વધી ગયા છે એટલે આપણા હુન્નરોની બીજા દેશોને કાંઈ પરવા નથી. માત્ર તે દેશોને કાચા માલની જરૂર રહી તે તેમના દેશોમાંથી મેળવતાં ઓછો .રહે તે આપણો દેશ પુરો પાડે છે. આ માલ મોટે ભાગે ખેતીની ઉત્પન્ન છે. ખેતીવાડીની બાબતમાં પણ દીન પ્રતિદીન જમીનના કસ ઘટતા જાય છે, ઋતુઓમાં ઘણું અનિયમીતપણું આવી ગયું છે. કઈ જમીન કેવા પાક અગર ખાતરને લાયકની છે તેની રસાયણિક સોધો દ્વારા તપાસ કરવાનાં જે સાધનો અને વિદ્યા અમેરિકા જેવા દેશોમાં છે તે પ્રકારનું આપણી પાસે કાંઇ નથી. તદુપરાંત આપણી ખેતીવાડી પ્રથમ જે દુનિયાં ઉપર શ્રેષ્ટતા ભોગવતી હતી તેટલીજ આજે એની એ જમીન હોવા છતાં પણ કનીષ્ટ પ્રકારની થઇ ગઇ છે. આપણા કૂર્મી ભાઇઓ જાત તોડી નાંખવાનું વૈતરૂ કરવા છતાં પણ આજે કંગાલિયત દશા ભોગવતા નજરે પડે છે. તમે એ પ્રશ્ન કરશો કે ત્યારે આપણી સરકારો કે રાજાઓ બીજા દેશની માફક જમીનો સુધારી ખેડુતની સ્થીતી સુધારવા કેમ પ્રયત્ન કરતા નથી કે જેથી આપણે અને આપણો દેશ પ્રાચીન વખતની ઉચ્ચ સ્થીતી પ્રાપ્ત કરી શકે ? આ પ્રશ્નનો જવાબ તદ્દન સીધો તો એ પ્રકારનો મળે કે પ્રથમ આપણામાંજ ખામી છે કે રાજસત્તાઓ પાસે આપણે આપણી જરૂરીઆત જોસથી લઈ જઇ શકતા નથી ! શામાટે નહીં તેનાં કારણો આપણે પછી કહીશું પણ સરકારો શામાટે આપણી ખેતીવાડી ત્વરિત સુધારતી નથી કે જેથી બીજા દેશોની માફક આપણે પણ ઉંચા પ્રકારનો માલ ઉત્પન્ન કરી પરદેશ પર આધાર [illegible]તા મટી જઇએ તે હું આપને પ્રથમ કહીશ.

દેશી અગર વિદેશી દરેક સરકારો હંમેશાં પોતાના ખર્ચને પહોંચી વળવાનો વિચાર પ્રથમ કરે છે. ત્યારબાદ ખર્ચ કરવાની બીજી પણ ફાજલ સીલક રાખી કંઈક ફાજલ દેખાય તે જેઓ માગતા હોય તેમને તે અર્થે બની શકે તેટલા પ્રમાણમાં આપે છે. બન્ધુઓ ! હું તમને પુછું છું કે આપણા દેશની ૩૩ કરોડ વસ્તીમાંથી ⅓ એટલે ૧૧ કરોડ કૂર્મી ક્ષત્રિઓ અગર કૃષિકારો પૈકી કોણ સરકારના ઘરે જઇને લાંઘવા બેઠા કે અમને આપો ! તમારા દુઃખનાં રોદણાં સરકારોને પહોંચાડવા જેટલા પણ શક્તિમાન નથી. પરંતુ જેઓ સરકાર આગળ જઇને તમારી વતી માગે છે—અરજ કરે છે—તેમની પાસે જઇને પણ આપણે આપણી સ્થીતી સમજાવી શકતા નથી કારણ કે તે પ્રકારની કેળવણીથી આપણે અજ્ઞાન છીએ. સરકારો કોને કયા પ્રકારે આપે છે તેનો આપણને બીલકુલ અનુભવ નથી તેમ સમજવામાં પણ નથી તો તમારી વતી બીજાઓ, વિદ્વાનો કે રાજદ્વારી પુરૂષો ભીખ માગે અને તમને મળે એ સ્થીતી શું તમે પસંદ કરો છો ? તમારા માટે જેઓ સરકાર પાસે ભીખ માગે છે તેઓ તે પોતાની જરૂરીઆત પ્રથમ માગશે કે તમારી ? તમારા ન્હાના તળે વિદ્વાનો—દેશના આગેવાનો પોતાને જોઇતી વસ્તુ પ્રથમ માગે છે જો કે આપણું તેમાં હીત છે, પરંતુ આપણે આપણી જરૂરીઆતો શામાટે સરકાર કે રાજાઓ પાસે જઇને

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n22/mode/1up

realpatidar.com

માગવી ? ભીખ માગવા જેટલી પણ આપણામાં શક્તિ કે બુદ્ધિ નથી ? હું કહું છું કાંઈ નથી. શામાટે નથી તે હું આપને કહું છું પરંતુ સરકારે અને દેશી રાજાઓએ પોતાના ખર્ચને પહોંચી વળવા માટે આપણા ઉપર વધારેમાં વધારે કરો અથવા ટેક્ષ નાંખ્યા છે, આપણી સ્થીતીથી તેઓ ક્યારનાએ વાકેફ થઇ ગયા છે એટલે હવે આપણા ઉપર વિશેષ ટેક્ષ નાંખવાની સ્થીતીમાં તેઓ નથી. તેમનું ખર્ચ પ્રથમનાં વર્ષો કરતાં ઘણા મોટા પ્રમાણમાં વધી ગયું છે, તેનો રાજસત્તાઓ કેવી રીતે નિકાલ કરે છે તે આપણી સમજમાં આવી શકશે નહિં પરંતુ આપણી સ્થીતી સુધારવા–અન્ય દેશોની હરીફાઈમાં આપણે ઉતરી શકીએ તેવા બનાવવા–આપણી ઉચ્ચ જરૂરીઆતોને પહોંચી વળવા માટે સરકારો પાસે માગ્યા સિવાય, તેમના આંગણે બેસીને લાંઘ્યા સિવાય આપણા માટે કંઈ થઇ શકે તેવી સ્થીતીમાં નથી એ વાત તમારે ચોકસ યાદ રાખવી. હું આપને પ્રથમ કહી ગયો કે આપણી જરૂરીઆત આપણે રાજસત્તા આગળ જોસથી લઇ જઈ શકતા નથી અને તેનાં કારણો જે છે તે હું આપને હવે કહું છું.

રાજસત્તા પાસે માગવા જવામાં રાજસત્તાની પ્રણાલી તમારે જાણવી જોઇએ, ભાષા જ્ઞાન હોવું જોઇએ, તેમને જરૂરીઆતો અને આપણી સ્થીતી વિષે દલીલો કરી સમજાવવી જોઇએ, સાથે :મળીને જવું જોઇએ, જેસથી માગતાં શીખવું જોઇએ અને ન આપે તો લાંઘતાં શીખવું જોઇએ. આ પ્રમાણે બધુએ કરી શકીએ તો હું એવી કોઈ રાજસત્તા જોતો નથી કે તમે માગો તે ન મળે. સરકારો હંમેશાં દયાળુ હોય છે, સરકાર પ્રજાની માબાપ કહેવાય છે અને માબાપ શું પ્રજાનું દુઃખ ન સાંભળે ? કેમ ન સાંભળે. પરંતુ રાજસત્તા પાસે આપણાં દુઃખ રોવાનાં હું કહી ગયો તે સાધન ક્યાં છે ? રાજસત્તાની પ્રણાલી કે ભાષા જાણવા પુરતું આપણામાં જ્ઞાન કે વિદ્યા ક્યાં છે ? કૂર્મી ક્ષત્રિય કોમને એકત્ર થવાનું ઐક્ય ક્યાં છે ? રાજસત્તા પાસે જોસથી તમારી જરૂરીઆતો રજુ કરવાનો જુસ્સો ક્યાં છે ? અરે ! ભીખ માગીને પેટ ભરવાની સ્થીતીમાં કેટલાક બન્ધુઓતો આવી ગયા છે તેમની પાસે રાજસત્તાને અરજીઓ કરવા કે રૂબરૂ જઇને લાંઘવા રેલગાડીના ભાડાના પૈસા વગેરે જોઇએ તે પણ ક્યાં છે ? આ બધી સત્ય ખામીઓ છે પરંતુ તે નિરાશાવાદની છે. હું આપને નિરાશા નહીં પરંતુ હંમેશાં આશાવાદીજ થવાની વિનંતી કરૂં છું.

આપણી જરૂરીઆતો રાજસત્તાઓ પાસે રજુ કરવા માટે પ્રથમતો રાજદ્વારી રીતે બોલતાં અને લખતાં આવડવું જોઇએ એવી રાજદ્વારી કાયદાઓ આપણને ફરજ પાડે છે. પ્રાચીન કાળની માફક આજે તમે જાતે સીદ્ધા રાજા પાસે જઇને તમારાં દુઃખ રોઈ શકો નહીં ! દેશી રાજાઓ પાસે જવામાં પણ તમે કાયદા અને રાજબંધારણથી વાકેફગાર હોવા જોઇએ. બ્રીટીશ રાજ્યના બંધારણ મુજબ તમારી જરૂરીઆતો ધારા સભામાં તમારે મેમ્બરો મારફત રજુ કરાવવી જોઇએ તો તમારૂં શું કહેવું છે તે સરકારની ધ્યાનપર આવે. તમે જાતે તમારો કેસ સમજાવી શકો નહીં કારણ તમને કાયદા કે ધારા ધોરણનું જ્ઞાન નહીં એટલે આપણી માગણીની બીજાઓ દલીલ કરે !! આ સ્થીતી બંધુઓ ખરેખર આપણું હીત કરનારી નથી, આપણે પોતેજ આપણી જરૂરીઆતો સરકારો સમક્ષ રજુ કરવાને શક્તિ ધરાવતા હોવા જોઇએ અને તેટલા માટે આપણે કાયદાઓ અને ધારા ધોરણોનો અભ્યાસ કરી તૈયાર થયા હોય તેવા વિદ્વાન અને જ્ઞાતિની દાઝ જાણનારા પુત્રો ઉત્પન્ન કરવાની મોટી

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n23/mode/1up

realpatidar.com

જરૂર છે. વિદ્યાએ માણસનું ભૂષણ છે, જ્ઞાન રૂપી ચક્ષુઓ ઉઘાડી માનસિક બુદ્ધિને કેળવનારી વિદ્યાજ છે. ધર્મ શાસ્ત્રોને સમજાવનારી, વ્યવહાર ચલાવવામાં હીત અહીત સમજવાની બુદ્ધિ આપનારી પણ વિદ્યાજ છે. જ્યાં સુધી અન્ય જ્ઞાતિઓ કરતાં ઉચ્ચ પ્રકારનાં સાધનો અને વિદ્યાલયોની ખાસ ગોઠવણો આપણી જરૂરીઆતને અનુસરતાં મેળવી શકીશું નહિ ત્યાં સુધી આપણી સ્થીતી જે અધમ પ્રકારની થઈ ગઈ છે તે સુધારી શકાશે નહિ. દેશની બીજી કોમો કરતાં દરેક રાજસત્તાનો આપણી કૂર્મી કોમ ઉપર વિશેષ આધાર છે, આપણી ઉત્પન્નના આધારે રાજ્યનાં ખર્ચો ચાલે છે એમ કહેવું પણ અતિશયોક્તિવાળુ નથી. તો આપણે અન્ય કોમો અને દેશોની હરીફાઈમાં ત્વરીત આવીએ અગર અમુક વખતમાં પણ આવી શકીએ, એવી ખાસ ગોઠવણો રાજસત્તાઓએ આપણા માટે શામાટે ન કરવી જોઇએ ? આ હકીકતો દાખલા દલીલો સાથે આપણે રાજસત્તા પાસે રજુ કરવી જોઇએ. આપણામાં વિદ્યા વૃદ્ધિ અર્થે જ્ઞાતિ તરફથી કેટલાંક ફંડો ખોલાય છે તે ફંડો અને તેના નેતાઓની કાર્ય પદ્ધતિ જોતાં આપણે આગળ આવી શકીએ એવી હું તો કોઇ પણ સ્થીતી જોતો નથી. જે જ્ઞાતિઓને સાધન નથી તેઓ આપણા કરતાં સારા સંયોગોમાં મુકાયેલા હોવાને લીધે આપણા કરતાં જલદી આગળ વધે છે તો આપણાં ફંડો અગર તેવા પ્રકારની સંસ્થાઓની હયાતી છતાં આગળ પડતા વિદ્વાનો તે તે સંસ્થાઓ ઉત્પન્ન કરી શકે નહિં તો ફંડોની આવશ્યક્તા કેટલા ઉપયોગની સમજવી ? નીરાધાર બાળકોને ફી ચોપડીઓ પુરાં પાડનાર જ્ઞાતિબંધુઓનો હવે તોટો હોય તેવું મારી તો સમજમાં આવતું નથી એટલે ફી ચોપડીઓ પુરી પાડવા જેટલુંજ ફંડોનું કર્તવ્ય હોય તો વિદ્વાન બંધુઓ બહાર પાડવાની જે જરૂરીઆત છે તે તો ઉભીજ રહે છે. મારા સમજવા પ્રમાણે સારાં ફંડવાળી સંસ્થાઓએ પોતે ચીરંજીવ બની રહેવાનું તાકવા પહેલાં જ્ઞાતિનું શ્રેય ત્વરીત પણે સાધી શકાય તેનો પ્રથમ વિચાર કરવાનો છે. સન્માર્ગે વપરાઇ જતાં ફંડોમાં નાણાં તો પાછાં ભરાઇ આવે છે પરંતુ યુવાનોની જીંદગીનો વખત જાય છે તે ફરીથી આવતો નથી એ સુત્ર જ્ઞાતિ ફંડોની વ્યવસ્થા કરવાનું માન ધરાવનારાઓએ ખાસ શીખવા જેવું છે. આ સુત્રને વિસારી દેવાથી સારાં ફંડોવાળી સંસ્થાઓ ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિએ બીન ઉપયોગીજ રહેશે, આપણી કોમ વિદ્યામાં પછાત પડી ગઇ છે તે કોઇ રીતે આગળ પડતી થઇ શકશે નહીં. માનસિક સ્થીતીમાં પછાત હોવાનું કારણ આપણને ઘણું અસુરે સમજાયું છે. દેશની અન્ય કોમો ભણી ગણી આપણા ઉપર અધિકાર પ્રાપ્ત કરી સરસાઇ ભોગવવા લાગી છે ત્યારે આપણે તો હજી પરજ આવ્યા છીએ. બાળકોને ભણાવ્યા સિવાય ચાલશે નહિ એવા માત્ર વિચાર કઇ જ્ઞાતિઓ માટે હવે જરૂર છે ? તેનો કંઇક વિચાર કરીશું તો આપણે દેશની જ્ઞાતિઓમાં કયા પ્રકારનું સ્થાન ભોગવીએ છીએ તે સહેજ સમજી શકાશે. બાળકોને ભણાવવાની જરૂર છે એવો ઉપદેશ આપવાની આ જમાનામાં ... મારી આપને આગ્રહ પૂર્વક વિનંતી છે કે પ્રથમ તો બીજાઓના આધાર ઉપર આપણા હીત અહીતનું નિરાકરણ થવાના જે સંયોગો છે તેમાંથી ત્વરીત મુક્ત થવા માટે પ્રથમ પ્રયાસ કરવો જોઇએ અને તેમાં આપ સઘળા વિચાર કરી સંમત થશો એવી હું આશા રાખું છું.

બન્ધુઓ ! શારીરિક શક્તિની બાબતમાં પણ આપણે ઘણું ગુમાવી દીધું છે, બાળલગ્નના નઠારા રિવાજથી પેઢી દર પેઢી આપણી કોમમાં જે અમર રહેલી શક્તિ તેનો નાશ

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n24/mode/1up

realpatidar.com

થતો ગયો છે તદુપરાંત જે દૈવી શક્તિ આપણી કૂર્મી ક્ષત્રિય કોમમાં હતી તે પણ ધાર્મિક જીવનના અભાવે મૃતઃપ્રાય થઈ ગઇ છે. આ મુખ્ય શક્તિનો લોપ થઇ જવાનું કારણ આપણો ગૃહસ્થાશ્રમ છે. જનસમાજમાં ઉત્તમ પ્રકારનો વહેવાર રાખી સુખી થવા માટે ઉત્તમ ગૃહસ્થ અને તેને યોગ્ય ગૃહિણી કિંવા ધર્મ પત્નિની જરૂર છે, બંન્નેનું જીવન એક બીજાની મદદ ઉપર આધાર રાખે છે એટલા માટે **अर्धं भार्या शरीरस्था.** "સ્ત્રી એ પુરૂષનું અરધું અંગ છે" એવું આપણાં શાસ્ત્રમાં કહેવામાં આવ્યું છે. આ સુત્રનું રહસ્ય ઘણું ઉચ્ચ પ્રકારનું છે. સ્ત્રી અને પુરૂષ બન્નેએ એક બીજાના અંગરૂપ બની રહી સંસાર રૂપી સમુદ્રને તરી મોક્ષ સાધવાનો છે અને તે પ્રકારે બની રહેવા માટે બંન્નેમાં ગુણ, સ્વભાવ, અને બુદ્ધિની સમાનતા હોવાનું આવસ્યક છે. સંસાર રૂપી દરિયો સ્ત્રી રૂપી નાવમાં બેશી નાવિક પુરૂષ ધારેલી દિશાએ જઇ શકે છે એટલે નાવિક સાથે નાવ પણ તે દિશાએ જાય છે. નાવ સારૂં ન હોય તો નાવિકને ડુબાડે છે અને નાવ સારૂં છતાં નાવિક પવનની દિશા જોઈ સઢમાં ફેરફાર કરવાની કળા ન ધરાવતો હોય તો તે વહાણ દરિયાના મોજામાં ગમે તે દિશા તરફ ઘસડાઈ જાય છે. આ કથન અનુભવ સિદ્ધ છે. એટલે નાવ અને નાવિક બન્નેની લાયકાત ધારેલી દિશાએ જવા માટે એકસરખી જરૂરની છે. વિદ્વાન પતિનો અભણ સ્ત્રી સાથેનો સંબંધ દુઃખદાયક થાય છે તેજ પ્રમાણે શાણી, શુશીલ અને વ્યંવહાર સમજનારી ગૃહણીનો મુર્ખ પતિ સાથેનો સંબંધ દુઃખરૂપજ નીવડે છે. ગુણની અસમાનતા વાળાં લગ્નોથી તો હાથ પગ બાંધી દરીઆમાં પડવા જેવી સ્થીતી ઉભી થાય છે, એટલા માટે શાસ્ત્રોની આજ્ઞાનું એ રહસ્ય છે કે એક બીજાના અંગરૂપ એકજ સ્વરૂપે બની રહે તેમ ન હોય તેવાં સ્ત્રી પુરૂષોને લગ્નની ગાંઠથી જોડવાં નહિં. પુરૂષના માંથે બહારના વ્યવહારનો બોજો છે તેજ પ્રમાણે ગૃહકાર્યનો બોજો સ્ત્રીના માંથે છે એટલે પતિની આજ્ઞાને અનુસરનારી, ધર્મ સમજી ગૃહસ્થાશ્રમને દીપાવવા માટે સંપૂર્ણ લાયક બનેલી, તેમજ સંતાનોને ઉછેરી તેમના આરોગ્ય અને વિદ્યાભ્યાસની સંભાળ રાખનારી સ્ત્રીઓજ ઉત્તમ ગૃહણીઓ તરિકે ગૃહસ્થાશ્રમને દીપાવી શકે છે. આ શ્રેષ્ટ ધાર્મિક ગુણો તેમજ બીજા સામાન્ય સદ્‌ગુણો પણ તેનામાં આવવા માટે પુરૂષ વર્ગની માફક સ્ત્રીઓએ પણ વિદ્યાભ્યાસ કરી સારાં સારાં પુસ્તકોનો અભ્યાસ કરવાની જરૂર છે. માબાપ તરિકે વિશેષ ફરજ એ હોય છે કે તેમને આ પ્રકારની સવગડ કરી આપવા ઉપરાંત ઘરકામ અને વ્યવહારિક કાર્યોની કેળવણી આપી સદ્‌ગુણ અને શુશિલતાના ઉત્તમ પાઠોનું રહસ્ય તેમના કાનમાં દરરોજ રેડતા રહેવાની જરૂર છે. બાળાઓને આ પ્રકારે કેળવી એક છેલ્લી પવિત્ર ફરજ તેમના માંથે એ બાકી રહે છે કે તેમને યોગ્ય સદ્‌ગુણી વર સોધી કહાડી પુત્રીની સમ્મતિ લઇ લગ્નની ગાંઠથી જોડી આપવી. આ શાસ્ત્રોક્ત ફરજને યથાર્થ નહીં બજાવનાર માબાપો પુત્રીઓના શ્રાપથી નર્કે જાય છે. વરકન્યાના ગુણની ખાત્રી કરી પોતાના કોઈપણ સ્વાર્થને આગળ નહીં કરતાં તેમને લગ્નની ગાંઠથી જોડનાર માબાપોના અભાવે આપણો સંસાર દુઃખદાયક થયો છે. હું નથી ધારતો કે આપણે અહીં બેઠા છીએ તે પૈકી કોઈ હિંમતથી કહી શકે કે સંસારરૂપી દરિયો તરવા માટે અમારૂં જોડું સંપૂર્ણ લાયક છે! ભાઇઓ! આ કેટલી બધી અફસોસની વાત છે! સ્ત્રી અને પુરૂષ એ બંનેનાં લગ્ન અગર હંમેશને માટે જોડી દેવાની આ પ્રાધાન્ય બાબતમાં પણ આપણે બીજી કોમો કરતાં ઘણાજ પછાત છીએ એટલે કે દશ વર્ષે

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n25/mode/1up

realpatidar.com

આવતા વિવાહ અને વર્ષ બે વર્ષનાં બાળકોને પરણાવી દેવાની પ્રથા આપણી સ્થીતીમાં અધમપણું લાવનારી છે એ વાત હવે આપણને સમજાઈ છે. એક બીજાના ગુણો આ બાલ્યાવસ્થામાં જોઈ શકવાનું કેવું અસંભવિત છે ! લગ્નની ગાંઠથી જોડાવું એ પણ એક પ્રકારની ઉત્તમ ધાર્મિક ક્રીયા છે પરંતુ તે આપણામાં રાજ્યક્રાંતિના લીધે આવી ગયેલા રિવાજને લઈ અધર્મનો ફેલાવો કરનારી થઈ પડી છે, તેને હવે તજી દીધા સિવાય આપણા માટે એકપણ માર્ગ ખુલ્લો નથી. હું કાંઈ આર્યસમાજીષ્ટ નથી. માતાજી અને મહાદેવ કે વિષ્ણુની પુજા કરનારો છું. તેમની ભક્તિમાં શ્રદ્ધા રાખી હું મારો વહેવાર કરવા હંમેશાં કાળજી રાખું છું. મારા ઈષ્ટ દેવની હું હંમેશાં સેવા પુજા કરૂં છું. મારા વિચારોમાં આપને કાંઈ જુદા પ્રકારનું સમજાતું હોય તો માત્ર તેનું કારણ એટલુંજ છે કે અભણ બ્રાહ્મણો કહે તેના ઉપર શ્રદ્ધા રાખીને હું બેસી રહેનારો નથી. શાસ્ત્રો વાંચુંછું, અને શાસ્ત્રો ભણેલા ધર્મને જાણુ-નારા વિદ્વાન બ્રાહ્મણો કહે તેમાં શ્રદ્ધા રાખી હું મારો વહેવાર ચલાવુંછું. આપણી કૂળદેવી ઉમા માતાની ભક્તિ તરફ હું હમેશાં કાળજી રાખુંછું આપણી તે દયાળુ કૃપાળુ દેવીમાં મને સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા છે. આપણાં લગ્ન કરવાની માતાજી આજ્ઞા આપે છે અને દર દશવર્ષેજ તે આજ્ઞા આપે છે (!) એ ગપો આપણામાં ચાલતી હતી તે હવે તદ્દન જુઠી ઠરી છે..હું આપને પુછીશ કે માતાજી કયા કામની આજ્ઞા નથી આપતાં ? આપણે રોજ જે જે પ્રકારના વહેવારો કરીએ છીએ તે કરવાની રોજ આપણને માતાજી આજ્ઞા આપેજ છે. માતાજીની આજ્ઞા ન હોય તો આપણે આજે અહીં એકઠા થયા છીએ તેના ગુણ ગાનનું કીર્તન કરીએ છીએ એ બની શકે ખરૂં ? તે દેવીની ઇચ્છા વિરૂદ્ધ આપણે કંઈ કરી શ-કીએ નહિ. તેજ પ્રમાણે લગ્ન કહાડવાનો ઉંઝામાં બેશીને ધંધો કરનારા કહે છે કે માતા-જીની આજ્ઞાથી અમે લગ્ન કહાડયાં છે તેમાં કંઈ ખોટું નથી. લગ્ન કહાડનારા અને લગ્ન લઇ આવનારા પોતાનો ધંધો કેવા પ્રકારે ચલાવે છે તે કહેતાં મને શરમ ઉત્પન્ન થાય છે તોપણ તેમાં માતાજીની આજ્ઞા હોવાપણું કેટલું છે તે તો હું આપને કહ્યા સિવાય રહી શકતો નથી કારણ તે વસ્તુસ્થીતીનો મ્હેં જાતે અનુભવ કર્યો છે. લગ્ન કહાડવાના પ્રસંગે આગેવાનો એકઠા થઈ જુદી જુદી ચાર પાંચ તારિખો જુદી જુદી ચીઠ્ઠીઓમાં લખી તેનો ગોળો વાળે છે તે બધી એકઠી કરી તેમાંથી એક ચીઠ્ઠી માતાજીની સમક્ષ ઉપાડે છે. તેમાં જે તારીખ આવે તેનાં લગ્ન આપણને કરવાનું કહે છે. ચારપાંચ હાથે લખીને ગોળો વાળેલી ચીઠીઓમાંથી ગમે તે ચીઠ્ઠી આપણે લઈએ તેમાં આપણેજ લખેલી તારિખ હોય ! એમાં ધાર્મિકપણું શું હોઈ શકે? હા. ધર્મ જેવું કંઇ હોય તો માત્ર માતાજીના મંડપમાં આ ચીઠ્ઠીઓ ઉપાડવાની ક્રિયા પુરતુંજ છે. ગયા વિવાહ વખતે માતાજીના મંડપમાં આ ધંધાધારીઓને પેસવાનું મુસ્કેલ હોવાથી અન્ય સ્થળે ચીઠ્ઠીઓ ઉપાડવાનો પ્રયોગ કર્યો હતો અને અમુક તારિખે લગ્ન કરવાની માતાજીએ આજ્ઞા આપી છે એવું પ્રસિદ્ધ કરી હજારો રૂપિઆ આપણી નાતમાંથી લુંટી ખાધા હતા. બન્ધુઓ ! એક વિદ્વાન પરદેશીની ઉક્તી મારા વાંચવામાં આવી છે કે "હિંદુસ્તાનના લોકોને છેતરવા હોય તો માત્ર ધર્મના ઢોંગ કે બ્હાના તળેજ છેતરી શકાય છે" આ હકીકત કેટલી બધી સત્ય ઠરે છે ! માતાજી તો સાક્ષાત સર્વવ્યાપક છે આપણાં બાળકોને જ્યાં જ્યાં અને જ્યારે જ્યારે પરણાવીએ ત્યારે ત્યારે તેમના ઉપર આશિર્વાદની વૃષ્ટિ કરવા પધારે છે તેનામાં એ શક્તિ કે પ્રભાવ નહોય

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n26/mode/1up

realpatidar.com

તો તેને દેવી કે માતા તરિકે કોણ માને? આપણાં સંતાનો યોગ્ય વયે, શાસ્ત્રમાં કહેલી વીધ પ્રમાણે ગુણ અવગુણની તપાસ કરી જ્યોતિષશાસ્ત્ર મુજબ તેમની રાશી ઉપરથી જે શુભ દિવસ આવે તે દિવસે જો પરણાવીએ તો માતાજી શું આપણા ઉપર ક્રોધ કરે? કદી ન કરે. ધર્મશાસ્ત્રો કહે તે પ્રમાણેજ લગ્ન કરવાની માતાજીની આજ્ઞા છે. માતાજી કંઇ આપણાં લગ્ન ફેલાવવાનો ધંધો કરનારા સ્વાર્થી બન્ધુઓ કે પેટભરૂ ભિક્ષુક બ્રાહ્મણો જેવી સ્વાર્થ બુદ્ધિ વાળાં નથી, તેતો આપણી માતા છે એટલે આપણું જીવન ધાર્મિક પ્રકારે ઘડાય તેવી તેની હંમેસાં ઇચ્છા હોય છે, ધર્મ પ્રમાણે ચાલવાની તેણેજ આપણને સદ્-બુદ્ધિ આપી છે કે જેના પરિણામે આજે આપણે આપણી અધમ સ્થીતી કરનારા રિવાજને ઘણે અંશે તજી દીધો છે. આ રિવાજ તજી દેવાથી માતાજી આપણા ઉપર નારાજ થાય કે શ્રાપ દે એવી કેટલાક અજ્ઞાન બન્ધુઓને ભીતિ રહે છે તેનું કારણ માત્ર એટલુંજ છે કે આપણને ધર્મ સમજાતો નથી. આપણા આ તરફના પાટીદારો પૈકી માળવાના બંધુઓ-એ દશવર્ષે એકજ દિવસે લગ્ન કરવાથી નુકશાન થાય છે એમ સમજી તેને તજી દીધો છે, તેમજ ગુજરાતી નિમાડી બન્ધુઓના લગ્ન પ્રસંગે પણ કન્યાના પિતાના રિવાજ મુજબ લગ્ન કરવાનો પ્રથા છે તે શું બતાવે છે? દશ વર્ષે લગ્ન કરો કિંવા દરેક શુભ દિવસે લગ્ન કરો તેમાં માતાજીને ગુસ્સે થવાનું કાંઇ કારણ નથી. અમારા ગુજરાતમાં પણ વરકન્યાની લાયકાત જોઇ યોગ્ય ઉંમરેજ તેમનાં લગ્ન કરવાનો પ્રથા શરૂ થઈ ગયો છે. મ્હે મારી પુત્રીનાં ૧૩ વર્ષની ઉંમરે ગયા વર્ષમાંજ વિરમગામમાં લગ્ન કર્યાં છે અને મારી માફક ઘણા બંધુઓએ શાસ્ત્રોની આજ્ઞા મુજબ લગ્ન કર્યાં છે અને કરે છે. દશ વર્ષેજ લગ્ન કરવાનો પ્રથા શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ છે કારણ આપણને નાનાં નાનાં બાળકોને પારણામાં ઝુલતી પુષ્પ સમાન કળીઓને પરણાવાની આવસ્યકતા ઊભી થાય છે. ગુણની સમાનતાનો વિચાર કર્યા સિવાય આપણે આ પ્રથાને વળગી રહેવા લાગ્યા એટલે કજોડાં, નાતરાં, કન્યાવિક્રય અને છુટા છેડાના અધર્મ ભરેલા રિવાજો આપણામાં પ્રગટ થવા પામ્યા છે. તદુપરાંત નાની ઉંમરનાં બાળકોમાં મરણ પ્રમાણ વિશેષ હોવાથી તેમને પરણાવવાનો ખર્ચ આપણો નકામો જવાથી તેટલું ધન ઓછું થઇ ગયું છે અને વળી વેવાઇ વેવાણના વાંધા સાંધાની કુટુંબ કલેશની વૃદ્ધિ કરવા સિવાય આ રિવાજે આપણને લાભ કર્યો હોય તેવું કાંઇ સમજાતું નથી. વિદ્યામાં આપણે પછાત રહી ગયા છીએ તેનું કારણ પણ આપણાં બાળલગ્ન છે, વહુ ઘેર આવે કે વર નિશાળે જવાનું છોડી દે છે. વહુને જલદી આપણે ઘેર તેડવી પડે છે કારણ કન્યાને ૧૩–૧૪ વર્ષની ઉંમરે ઋતુકાળ આવે છે અને લગભગ ૧૬ વર્ષ પહેલાં સંસાર માંડવાને લાયક થઇ ગયાનું સમજાય છે પરંતુ ૨૪ વર્ષની ઉંમર સિવાય છોકરો સંસાર ચલાવવા લાકક થતો નથી એટલે લગભગ બંનેની ઉંમરમાં ૬ થી ૮ વર્ષનો તફાવતતો કુદરતી રીતે અવસ્યે રાખવાની જરૂર છે. બન્ધુઓ! તમે શાસ્ત્રને જો માનતા હો, ધર્મ તરફ તમારો સાચો પ્રેમ હોય તો તમે જરૂર કોઈ નિઃસ્વાર્થ વિદ્વાન શાસ્ત્રીને પુછી તે કહે તે મુજબ તમારાં બેટા બેટીને પરણાવાનો વિચાર રાખજો ના. વડોદરાની સરકારે આપણી પાયમાલી થવાનું કારણ આપણામાં થતાં આ બાળલગ્નો છે એમ શોધી કહાઢયું છે, એટલે શાસ્ત્ર-વિરૂદ્ધ થતાં આવાં બાળલગ્નો અટકાવવા તેમણે પોતાની દરેક પ્રજા માટે કાયદો ઘડયો છે અને બાળલગ્ન કરતા અટકાવ્યા છે. હું આશા રાખું છું કે તમે પણ તેવો કાયદો

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n27/mode/1up

1918-04 -Kadva Vijay (1499)

realpatidar.com

પોતાની રાજસત્તા પાસે કરાવવા પ્રયત્ન કરશો અને આપણા અજ્ઞાન બંધુઓને આવા અધર્મના કાર્યમાંથી બચાવી લેશો.

એક ખાસ બાબત આપને મારે એ કહેવાની છે કે ઊંઝાગામ અને આપણી કુળ દેવીનું પવિત્ર ધામ ના. વડોદરા સરકારની હદમાં છે એટલે ત્યાંથી ઉમિયા માતામાંથી અમે લગ્ન લઇને આવ્યા છીએ એવું કોઈ બ્રાહ્મણો તમારી પાસે આવીને કહેતો તમારે તમારી બુદ્ધિનો તે વખતે ઉપયોગ કરવો. કોઇ પૈસા ભરવા આવે તોપણ આપવા નહિં કારણ કેટલાંક વર્ષથી માતાજીને નામે કેટલાક હરામ ખોરો ખોટી રીતે પૈસા ઉઘરાવી ખાય છે. હું આપને આ બાબત ફરીથી પણ વિનંતી કરૂં છું કે જ્યારે યોગ્ય ઉંમરનાં થાય ત્યારેજ તમારા પુત્ર પુત્રીના ગુણ દોષ જોઇ, ઉંમરમાં તેમના શરીરના બંધારણ ઉપરથી જોઇએ તેટલો ફેર રાખી તેમને લગ્નની ગાંઠથી જોડશો. ત્યારેજ આપણામાં જે અધર્મ, અવિદ્યા, કમતાકાત કે શક્તિ અને જુસો મટી ગયો છે, સીપાઇનાં કપડાં પહેરી કોઇ ભિખારી આવે તો તેને જોઇને પણ ડરી જવાની આપણામાં જે નબળાઈ પેસી ગઈ છે તે ઓછી થસે; ત્યારેજ આપણે આપણી ઉન્નતિની નજીક જઈ શકીશું. સિવાય આપણા માટે કોઈ અન્ય માર્ગ નથી.

(અપૂર્ણ.)

કૃષિકારને.

(સોરઠા).

અગ્નિના સમ ઉષ્ણ, કિર્ણો * વરસે આભથી;
તેને પણ ગણી તુચ્છ, હળ ગ્રહી બળથી ખેડતો. ૧

વરસે મુશળધાર, વૃષ્ટિ સૃષ્ટિ ઉપરે;
અન્ય ન કો ઘર બહાર, તું ખેતરને પંથડે. ૨

વાયુ શીતળ વાય, દાઢી ખખડે ઓરડે;
તુથી કેમ ખમાય, ખેડુત કુવા કંઠવો. φ ૩

આવા દુઃખ અનંત, તેને તૃણવત લેખતો;
છે ના! તું ધનવંત, પણ સંતોષ થકી સુખી. ૪

કુબેર.

* કિરણો. φ કાંઠો.

realpatidar.com

Link: http://www.realpatidar.com/library
email: mail@realpatidar.com
Page 26 of 28

realpatidar.com

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલયનાં

અમૃતતુલ્ય ઔષધો.

પ્રખ્યાત આતંકનિગ્રહ ઔષધાલયનાં અમૃતતુલ્ય ઔષધોએ પોતાના ચમત્કારિકપણાથી આખી દુનિયામાં મોહોટી ફત્તેહ તેમજ નામના મેળવી છે એમ જાહેર કરતાં અમોને જરા પણ સંકોચ થતો નથી. કારણકે આજસુધીમાં તેને માટે લાખો સર્ટિફીકેટો મળ્યાં છે અને મળતાંજ રહ્યાં છે.

ઔષધ.	ગુણ.		કિંમત.
૧ સહસ્રપુટી અભ્રક ભસ્મ.	ક્ષય મટાડે—કૌવત આપે.	તો. ૧ના	રૂ.૫૦—૦—૦
૨ શુદ્ધ મોતીનો ઉંચો સુરમો.	આંખનાં બધાં દર્દો મટાડે.	,, ,,	૨૪—૦—૦
૩ ઉત્તમ લોહ ભસ્મ.	લોહી સુધારે.	,, ,,	૫—૦—૦
૪ અમૃતાવર્ણ પાક.	પુષ્ટિ અને તેજ આપે.	ડબ્બા ૧ના	૨—૦—૦
૫ આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.	ધાતુને સુધારે વધારે.	ડબી ૧નો	૧—૦—૦
૬ શુદ્ધ મોતીનો કાળો સુરમો.	આંખની ઝાંખ મટાડે.	તો. ૧ના.	૧—૮—૦
૭ શુદ્ધ મોતીનો ધોળો સુરમો.	,,	,, ,,	૨—૦—૦
૮ નેત્રાનંદ મંદાર.	ફુલું પડળ મટાડે.	,, ાા નો	૧—૦—૦
૯ કાસાંતક.	ઉધરસ મટાડે.	ડબી ૧ નો	૧—૦—૦
૧૦ જ્વરાંતક.	તાવને મટાડે.	,, ,,	૧—૦—૦
૧૧ બાળમિત્ર.	બાળકોને હૃષ્ટપુષ્ટ કરેછે.	,, ,,	૧—૦—૦

આ દવાઓની વધારે વિગત તથા આવીજ ચમત્કારિક બીજી ઘણી દવાઓની વિગત જાણવાને માટે અમારૂં પ્રાઇસલિસ્ટ મંગાવીને વાંચો.

વીરમગામ એજંટ,
મેસર્સ ગીરજાશંકર પુરૂષોત્તમ શર્મા
ઍન્ડ કો.—બોરડી બજાર.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.
માલેક—આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય,
જામનગર—કાઠિયાવાડ.

realpatidar.com

https://archive.org/details/bk1499/page/n29/mode/1up

realpatidar.com

શીવલાલ દયારામ

પંચાલ.

ચોખા ચાંદી સોનાના દાગીના

વેચનાર

ઠે. રતનપોળ દુકાન નં. ૫૨૯-૪

અમદાવાદ.

realpatidar.com